

O MILOSRDENSTVE

Duchovné cvičenia pre saleziánov spolupracovníkov v roku 2026
na základe encykliky sv. Jána Pavla II.: „Bohatý na milosrdenstvo“
a komentárov pátra R. Cantalamessu: Tvár Božieho milosrdenstva

Autor: don Jozef Lančarič SDB

pracovná verzia 10.12.2025

ZDRUŽENIE SALEZIÁNOV SPOLUPRACOVNÍKOV NA SLOVENSKU

2026

AKO SA MODLIŤ BOŽÍM SLOVOM

1. Postavím sa do Božej prítomnosti

Pane, ty ma vidíš, počuješ a miluješ. Daj, nech tvoj Duch vedie k tebe všetky moje myšlienky, city i skutky.

2. Predstavím si miesto, kde sa bude odohrávať to, nad čím budem meditovať.

3. Poprosím o to, čo chcem dosiahnuť v tejto modlitbe.

4. Prečítam si Božie slovo a budem vnímať, ktorá veta alebo slová ma oslovia. Budem sa nimi modliť - t. j. budem si ich v srdci opakovať a vnímať, čo mi Boh hovorí, čomu ma učí a k čomu volá. Vo svetle Božieho slova sa zadívam na svoj život v jeho konkrétnych situáciách a problémoch.

Ako odpoviem na toto Božie slovo?

Ak ma niečo zaujalo, zostanem pri tom tak dlho, kým cítim, že ma to naplňa. Nezabudnem, že moju dušu nesýti množstvo poznatkov, ale to, čo v modlitbe prežijem.

5. Na záver si urobím osobný rozhovor s Bohom:

Čo mu chcem povedať?

Za čo ďakovať, odprosiť a o čo prosiť?

Zakončím jednou z modlitieb: *Otčenáš, Duša Kristova, Pod tvoju ochranu...*

(zápisník Moje Duchovné cvičenia, SJ Exercičný dom Prešov)

MODLITBY K DUCHU SVÄTÉMU

Duchu Svätý, príd z neba

a vyšli nám zo seba žiaru svetla pravého.

Príd k nám, Otče chudobných,

Darca darov sľúbených, Svetlo srdca bôľneho.

Tešiteľ si najlepší, ó, hosť duše najsladší,
ty sladké občerstvenie.

V práci si poľahčenie, v sparne si ovlaženie,
v plači si potešenie.

Svetlo oblažujúce, naplň myseľ aj srdce
ľudu tebe verného.

Bez pomocnej milosti človek žije v hriešnosti,
nie je v ňom nič dobrého.

Očisť, čo je skalené, zavraž, čo je znavené,
uzdrav, čo je zranené.

Ohni, čo je strpnuté, zohrej, čo je skrehnuté,
naprav, čo je zblúdené.

Daruj svojim veriacim, s dôverou ťa prosiacim,
svätú milosť sedmorú.

Daj za čnosti odmenu, daj smrť dobrú, blaženú,
daj nám radosť trvalú.

Amen.

Príd, Duchu Svätý, tvorivý,

príd svojich verných navštíviť;

naplň nám srdcia milosťou,

ktoré si stvoril múdrosťou.

Tešiteľom si nazvaný,

dar Boží z neba nám daný,

zdroj živý, láska, oheň v nej

i pomazanie duchovné.

Ty darca darov sedmorých,

prst Boží v dielach stvorených;

ty, prisľúbenie Otcovo,

dávaš reč, slovo Pánovo.

Osvieť nás, ducha posilňuj,

do srdc vlej lásku ohnivú;

keď telo klesá v slabosti,

vzpriamuj ho silou milosti.

Pred nepriateľom ochráň nás,
svoj pokoj daj nám v každý čas,
nech vždy pod твоjím vedením
vyhneme vplyvom škodlivým.

Nauč nás Otca poznávať

a jeho Syna milovať

a v teba, Ducha obidvoch,

daj veriť vždy, vo všetkých dňoch.

Amen.

MODLITBA K DONOVI BOSCOVI

Svätý Ján Bosco, otec a učiteľ mládeže,

ty si toľko pracoval pre spásu duší;

buď nám vodcom, aby sme hľadali

svoje duševné dobro a spásu blížneho.

Pomáhaj nám plniť si dobre svoje povinnosti,

premáhať náruživosť a ľudské ohľady.

Nauč nás milovať sviatostného Spasiteľa,

Pannu Máriu Pomocnicu a Svätého Otca,

rímskeho pápeža. Vypros nám šťastnú hodinu
smrti, aby sme prišli k tebe do neba.

Amen.

OBNOVA PRÍSLUBY SALEZIÁNA SPOLUPRACOVNÍKA

(PAŽ čl. 32, § 2.)

„Otče, klaniam sa ti, lebo si dobrý a všetkých miluješ.

Ďakujem ti, že si ma stvoril a vykúpil, že si ma povolal

do tvojej Cirkvi, a v nej si mi dal spoznať apoštolskú

rodinu dona Bosca, ktorá žije pre teba v službe mladým

a ľudovým vrstvám. Pritiahla ma tvoja milosrdná láska a

ja ti chcem lásku opätovať konaním dobra. Preto

OBNOVUJEM PRÍSLUB, že sa budem usilovať prežívať

Projekt apoštolského života Združenia saleziánov

spolupracovníkov, a tak budem:

- verným Kristovým učenikom v Katolíckej cirkvi;

- pracovať v tvojom kráľovstve - najmä na povznesení a
spáse mladých;

- rásť v saleziánskom duchu a svedčiť o ňom;

- v spoločenstve saleziánskej rodiny spolupracovať na
apoštolských iniciatívach miestnej cirkvi.

Otče, daj mi silu svojho Ducha, aby som dokázal byť

verným svedkom týchto záväzkov. Mária Pomocnica,

Matka Cirkvi, pomáhaj mi a veď ma v tomto životnom

rozhodnutí. Amen.

Obsah

1. Milosrdenstvo v Starom zákone	1
2. Milosrdenstvo v Novom zákone	4
3. Milosrdenstvo chcem a nie obeť	7
4. Radosť nad každým hriešnikom, ktorá koná pokánie	10
5. Tvoje hriechy sú odpustené.....	13
6. Vstal pre naše ospravedlnenie – triumf milosrdenstva.....	16
7. Milosrdenstvo v mojom živote	19
Pomocné texty, doplnenie:.....	22
Na počiatku bola láska, nie milosrdenstvo.	22
Na počiatku bolo Slovo a to Slovo bolo u Boha.	22
Láska ako dar.	22
Čo to je milosrdenstvo?	24
Peter a Judáš, dva takmer paralelné príbehy	26
"JEŽIŠ SA NA NEHO POZREL"	26
ŽIADNY HRIECH NIE JE VÄČŠÍ AKO BOŽIE MILOSRDENSTVO	27
Mária.....	27
Božie milosrdenstvo v poslaní Cirkvi	28
Choď a rob podobne!	29
MUŽ ZO SAMÁRIE!	29
PLANÉTA PADLA MEDZI DRAVCE	30

Výber a spracovanie textov: don Jozef Lančarič

Korekcie, podnety, otázky: kolektív kazateľov v Piešťanoch (január 2026)

1. Milosrdenstvo v Starom zákone

Pojem milosrdenstva má v Starom zákone dlhé a bohaté dejiny.

Boží ľud starej zmluvy vo svojich dlhodobých dejinách toto Božie milosrdenstvo zvláštnym spôsobom zakúsil. Túto skúsenosť malo aj celé spoločenstvo, aj jednotliví ľudia. Izrael bol totiž ľudom zmluvy uzavretej s Bohom, ktorú tento ľud častejšie porušoval. Keď si uvedomil svoju neveru – vtedy sa dovoľával milosrdenstva. Ale často ho na tú neveru musel Pán upozorňovať cez prorokov – a keď to nestačilo, tak trestami. Až keď bolo ľudu zle, vtedy volal k Pánovi. Pán zasahoval do dejín v jeho prospech a ľud ďakoval:

Žalm 136:

*Oslavujte Pána, lebo je dobrý,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
Oslavujte Boha nad bohmi,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
Oslavujte Pána nad pánmi,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
On jediný koná veľké zázraky,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
On múdro stvoril nebesia,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
On rozprestrel zem nad vodami,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
On stvoril veľké svetlá,
lebo jeho milosrdenstvo je večné:
slnko, aby panovalo vo dne,
lebo jeho milosrdenstvo je večné,
mesiac a hviezdy, aby panovali v noci,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
On pobil egyptských prvorodencov,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
On vyviedol Izraela spomedzi nich,
lebo jeho milosrdenstvo je večné;
mocnou rukou a vystretým ramenom,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
On rozdelil Červené more na dve časti,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
A Izraela previedol jeho stredom,*

*lebo jeho milosrdenstvo je večné.
V Červenom mori zatopil faraóna i jeho vojsko,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
On previedol svoj ľud cez púšť,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
On pobil význačných kráľov,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
A pozabíjal mocných kráľov,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
Sehona, kráľa amorejského,
lebo jeho milosrdenstvo je večné;
a Oga, kráľa Bášanu,
lebo jeho milosrdenstvo je večné;
a ich krajinu dal za dedičstvo,
lebo jeho milosrdenstvo je večné;
za dedičstvo Izraelovi, svojmu služobníkovi,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
On pamätal na nás v našom ponížení,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
A oslobodil nás od našich nepriateľov,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
On dáva pokrm každému stvoreniu,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.
Oslavujte Boha nebies,
lebo jeho milosrdenstvo je večné.*

Pán miluje Izraela láskou jedinečného vyvolenia, nežnosťou podobnou manželskej a preto mu odpúšťa viny, i neveru a zradu.

A každé porušenie „Zmluvy“ vyčíta skrze prorokov a následne aj trestá ako manželskú neveru. „Smilnili ste s cudzími bohmi“ – je častá formulácia božích výčitiek vyvolenému a teda aj „zmluvnému“ (manželská zmluva!) národu. Ak zbadá ľútosť a opravdivé pokánenie, znova berie svoj ľud na milosť. V náuke prorokov milosrdenstvo znamená zvláštnu moc lásky, ktorá premôže hriech a neveru.

Tak sa k nemu obracia Dávid v povedomí veľkosti svojho prečinu. Podobne i Jób, ktorý sa vo svojom hroznom stave najprv vzpiera, sa k nemu utieka. Na neho sa obracia aj Ester, keď sa dozvie o smrteľnom nebezpečenstve, ktoré hrozí jej ľudu. Čerpajú zo skúsenosti vyvoleného ľudu, ktorú nadobudol v dobe otroctva: Pán zhladal na biedu svojho zotročeného ľudu, počul jeho volanie, videl jeho utrpenie a rozhodol sa, že ho vyslobodí. Tu je ozaj zakotvená istota celého národa a každého jeho člena: v Božom milosrdenstve, ktoré možno vzývať v každej úzkosti.

Pán, Pán je milostivý a láskavý Boh, zhovievavý a veľmi milosrdný a verný.

Aj keď sa Pán roztrpčený nevernosťou svojho ľudu rozhoduje, že ho opustí, predsa vo svojej nežnosti a veľkodušnosti zabúda na hnev. Milosrdenstvo nielenže patrí k samému pojmu Boha, ale určuje aj celý život izraelského národa a jeho jednotlivých synov i dcér: je podstatou nežného vzťahu k ich Pánovi, podstatou ich rozhovoru s ním.

Skrze prorokov Pán volá svoj ľud, aby vzývali jeho milosrdenstvo, a pripomína im, aby to konali s plnou dôverou: spomína totiž milosrdenstvo práve v dobe úpadkov a duševnej skleslosti. Týmto spôsobom je milosrdenstvo v určitom zmysle v protiklade k božskej spravodlivosti a často sa javí voči nej nielen ako mocnejšie, ale aj ako hlbšie.

Starý zákon učí, že spravodlivosť je síce u človeka opravdivou čnosťou a v Bohu podstatnou dokonalosťou, predsa však láska je "vynikajúcejšia", lebo je prvá a základná.

Milosrdenstvo sa teda odlišuje od spravodlivosti, avšak neprotiví sa jej. Veď láska svojou podstatou vylučuje nenávisť a prianie zla voči tomu, komu sa raz darovala: "nič nemáš v nenávisti z toho, čo si učinil". "Lebo všetko, čo je, miluješ a nič nemáš v nenávisti z toho, čo si urobil; lebo keby si bol nenávidel niečo, nebol by si to utvoril." – Múd 11,24 S tajomstvom stvorenia však súvisí tajomstvo vyvolenia.

"Láskou odvekou som ťa miloval, preto som ti zachoval priazeň." – Jer 31,3 – hovorí prorok práve vtedy, keď Babylon dobyl Jeruzalem, pozabíjal elitu národa, vyraboval a vypálil chrám... Práve v tom najhoršom – to ešte v dejinách Izraela nebolo – hovorí prorok o láske. A tak to muselo byť. Do života Izraela sa dostalo veľa, čo sa Pánovi nepáčilo, na prorokov nedbali, bolo treba vyčistiť srdcia národa. Srdce sa čistí pokáním, k pokániu vedie uznanie; uvedomenie si viny, omylu, chýb – a k tomu vedú človeka následky hriechov – utrpenie. Je to akosi naše prekliatie, súčasť dedičného hriechu, že začíname rozmýšľať až keď trpíme? Tak je! Človek, ktorému sa darí, je presvedčený, že je v poriadku, že ide dobre. Preto sa treba pravidelne zastaviť a kontrolovať svoje cesty podľa Pánovej mierky!

Treba počúvať prorokov! Aj tých malých! A duchovné cvičenia sú veľkí proroci! Každé slovo, ktoré tu odzníe, je proroctvo, je božia výzva k obráteniu, pozvanie k životu v láske.

Ak človek, ak národ počuje – potom sa dejú zázraky: Ešte nikdy nebolo v dejinách, aby národ, ktorý dobyl a zničil kráľovstvo, pozabíjal vodcov a odviezol do otroctva použiteľných, aby ich po 70 rokoch sám od seba prepustil, poslal späť domov a financoval obnovenie ich štátu, mesta a pevností...

"Nech sa i vrchy odstúpia... moja milosť od teba neodstúpi, zmluva môjho mieru sa neotrasie." – Iz 54,10

Krásne je toto „obnovenie“ v láske opísané prorocky aj v knihe Jóbovej.

Ak si to, čo sme tu povedali zhrnieme, musíme povedať, že Pán miluje svoj ľud a Jeho láska sa v SZ prejavuje najprv ako stvoriteľská (On nás chcel – a nemení svoje rozhodnutia!), potom ako vernosť – neopúšťa nás, ani keď my Ho upúšťame, ale volá nás späť k sebe, najprv slovami prorokov, malými upozoreniami. Ak nepočúvame, tak nás budí utrpením. Ale neopúšťa nás. Čaká aj na najmenší znak dobrej vôle a návratu. A nastáva čas milosrdenstva.

Preto sa takáto láska môže skláňať nad každým mánotratným synom, nad ľudskou úbohosťou, najmä však nad každou mravnou biedou, totiž nad hriechom. Keď sa to deje, vtedy ten, kto zakúsil milosrdenstvo, sa necíti byť pokorený, ale akoby znova nájdený a "vážený". A toto sú dejiny Izraela v kocke.

Prejdime si v duchu túto cestu:

1. na rovine existencie: Som – teda existujem, ale nie z vlastnej vôle. Nieko ma chcel a chce! Dar stvorenia! Som vďačný? Kol 3,15: A vo vašich srdciach nech vládne Kristov pokoj. Preň ste aj povolaní v jednom tele. A buďte vďační!

2. na rovine vernosti: Žijem z božieho milosrdenstva, lebo som už veľakrát „zablúdil“... Pán je verný! ...a jedna z nich by sa mu stratila, nepokúsil by sa ju nájsť? Nechá tých deväťdesiatdeväť na paši a pôjde hľadať tú stratenú...

Som verný? Vážim si vernosť? V slove, v konaní, v živote i vo vzťahoch? Ako hodnotím vernosť v rozhovoroch? Je to boží atribút!

3. na rovine milosrdenstva: Žijem, čerpám z milosrdenstva božieho... Pijem živú vodu... Som aj prameňom? Mt 6,14-15: Lebo ak vy odpustíte ľuďom ich poklesky, aj váš nebeský Otec vám odpustí. Ale ak vy neodpustíte ľuďom, ani váš Otec neodpustí vaše hriechy.

Pomaly sa dostávame k jadru DC: Každé poznanie je výzvou ku konaniu! Láska nemôže byť nečinná! Takže si to v ústraní pred Pánom zrovnajme a vložme do programu svojho života! Tak mi Pán Boh pomáhaj, amen!

2. Milosrdenstvo v Novom zákone

Mária, pri vstupe do Zachariášovho domu celým srdcom velebí Pána "pre jeho milosrdenstvo"; vyzdvihuje milosrdenstvo, na ktoré stále pamätá ten, ktorý si vyvolil Izraela. Zachariáš zvelebujúc Izraelovho Boha a vychvaľuje ho, lebo "preukázal milosrdenstvo našim otcom a pamätá na svoju svätú zmluvu".

Milosrdenstvo Pánovo je akoby červenou niťou, nosnou vlnou NZ.

Podobenstvo o mánotratnom synovi umožňuje pochopiť tajomstvo milosrdenstva v dojímavom prípade, v ktorom sa prejavuje otcova láska voči mánotratnému a hriešnemu synovi. Podobenstvo sa nepriamo vzťahuje na každé porušenie zmluvy lásky, na každý hriech. Pán Ježiš nás v tomto podobenstve učí, čo je milosrdenstvo a čo je jeho podstatou a cieľom. Syn, ktorý dostáva od otca dedičný podiel a po odchode z domu ho "hýrivým životom" premárni, je v určitom zmysle človekom ktorejkoľvek doby. A som to aj ja a každý z nás.

Syn „keď všetko premrhal... začal trieť núdzu“, a to tým väčšmi, že „v tom kraji“, nastal veľký hlad. „Žiadal si nasýtiť sa“ čímkoľvek, prípadne aj „strukmi, čo žrali svine“. Ale aj tieto mu boli odopreté.

Podiel, ktorý syn dostal od otca, pozostával z určitého hmotného majetku. Avšak oveľa dôležitejšia bola jeho dôstojnosť syna v otcovskom dome. Preto polozenie, do ktorého sa dostal, mu malo pripomenúť stratu tejto dôstojnosti. Predtým na ňu nepomyslel, keď žiadal otca o vydanie dedičského podielu, aby mohol odísť. Zdá sa, že ani teraz si ju ešte neuvedomuje, keď v sebe hovorí: „Koľko nádenníkov u môjho otca má chleba nazvyš, a ja tu hyniem od hladu.“ Svoje polozenie posudzuje podľa dobra, ktoré stratil; už "nemá", čo nádenníci v dome jeho otca "majú". Tieto slová odhaľujú predovšetkým jeho zameranie na hmotný majetok. Ale pod nimi sa skrýva smutný stav premrhanej dôstojnosti a vedomie strateného synovstva.

Vtedy sa rozhodne: „Vstanem, pôjdem k svojmu otcovi a poviem mu: Otče, zhrešil som proti nebu i voči tebe. Už viac nie som hoden volať sa tvojím synom. Prijmi ma ako jedného zo svojich nádenníkov.“ Nedostatok hmotných prostriedkov, v ktorom sa syn ocitol pre svoju vinu, mu dopomohol k pochopeniu strateného postavenia. (Koľkokrát sa v dejinách vyvoleného národa – i v našich osobných – opakuje tento motív! Až keď na nás doľahnú následky našich hriechov, až vtedy si spomenieme, že sme deti Otca všemohúceho a milujúceho.) Keď sa konečne odhodlal vrátiť sa do otcovho domu, aby prosil o prijatie – už nie síce právom syna, ale za podmienok ktoréhokoľvek nádenníka – navonok sa zdá, že to robí pre hlad a biedu; ale ten dôvod je preniknutý vedomím väčšej straty, lebo byť nádenníkom v dome svojho otca je zaiste veľké uponíženie a zahanbenie. Avšak mánotratný syn je ochotný prijať toto uponíženie a hanbu.

Syn dobre vie, že mu neostalo nijaké právo, iba byť nádenníkom v otcovskom dome. Rozhoduje sa v plnom vedomí toho, čo si zaslúžil podľa spravodlivosti. Toto uvažovanie však dokazuje, že v povedomí mánotratného syna vznikol pocit stratenej dôstojnosti, najmä tej dôstojnosti, ktorá vyplýva zo vzťahu syna k otcovi. „Už nie som hoden volať sa tvojim synom... A vtedy Otec videl, že sa mu syn znova narodil... Bol mŕtvy a ožil!“

Podobenstvo tu jasne odbočuje do vnútra človeka. Na rovinu vzťahov. Veď pred Pánom iné nemáme. Oveľa dôležitejšia než majetok bola tu jeho dôstojnosť syna v otcovskom dome.

Tieto slová jasnejšie poukazujú na podstatu hlavnej ťažkosti. Ide o prijatie postavenia, vzťahu. O vernosť vo vzťahu, o správne sebahodnotenie a hodnotenie všetkého ostatného, teda o priority.

V podobenstve o mánotratnom synovi sa ani raz nevyskytuje slovo spravodlivosť!

Podobenstvo jasne ukazuje, že láska prechádza do milosrdenstva, kedykoľvek treba prekročiť ustálenú normu spravodlivosti; táto norma je totiž presná a často veľmi úzka. Keď mánotratný syn premrhal majetok, ktorý dostal od otca, môže si po svojom návrate nárokovať iba to, že ako pracujúci nádenník si bude zarábať na živobytie. Tak by to vyžadovala spravodlivosť, a to tým viac, že tento syn nielen premárnil svoj dedičský podiel, ale svojím chovaním aj urazil a zarmútil otca. Jeho chovanie, ktoré ho podľa vlastného úsudku pozbavilo príslušnej dôstojnosti, nemohlo byť

otcovi ľahostajné. Muselo mu spôsobiť bolesť. Ide nakoniec o vlastného syna a tento vzťah nemohol byť zničený alebo dajako zrušený. Toho si je vedomý aj márnratný syn; a práve toto povedomie mu dáva jasne poznať stratu svojej hodnoty a pobáda ho k tomu, aby správne posúdil, aké miesto mu môže naďalej prislúchať v otcovom dome.

Tento jasný obraz duševného rozpoloženia márnratného syna nám umožňuje, aby sme pochopili, v čom vlastne spočíva Božie milosrdenstvo. Niet pochybnosti o tom, že postava otca v tomto podobenstve poukazuje na Boha ako na Otca. Správanie sa otca v tomto podobenstve, celý spôsob jeho konania, v ktorom sa prejavujú jeho vnútorné city, nám dáva podnet, aby sme jednotlivé zložky starozákonného pojmu milosrdenstva videli v úplne novej spojitosti. Otec márnratného syna ostáva totiž verný svojmu otcovstvu, verný svojej láske, ktorú svojmu synovi vždy preukazoval. Táto vernosť je v podobenstve vyjadrená nielen vrúcnosťou, ktorou objal syna, keď sa vrátil domov, ale ešte väčšmi sa prejavuje plným prijatím. Prejav tejto radosti je toľký, že vyvoláva neľúbosť a závisť staršieho brata, ktorý nikdy nezanechal otca ani jeho dom.

Otcova vernosť voči sebe samému – ako jeho podstatná vlastnosť, sa potvrdzuje veľmi dojímavým a vrúcny spôsobom. Čítame totiž, že keď otec zazrel márnratného syna, ako sa približuje k domu, bolo mu ho ľúto. Pribehol k nemu, hodil sa mu okolo krku a vybozkával ho. Otec dobre chápe, že bolo zachránené určité základné dobro – totiž dobro ľudskosti jeho syna. Aj keď premrhal dedičstvo, jeho ľudskosť ostala zachovaná. Ba priam akoby znova nájdená. Dosvedčujú to slová, ktoré otec hovorí staršiemu synovi: „Ale patrilo sa hodovať a radovať sa, lebo tento tvoj brat bol mŕtvy a ožil, bol stratený, a našiel sa.“ Vernosť otca voči sebe je celá zameraná na ľudskosť a dôstojnosť strateného syna. Najmä toto vysvetľuje veľkú otcovu radosť pri synovom návrate.

Pritom možno povedať, že láska voči synovi, totiž tá láska, ktorá vyplýva zo samej povahy otcovstva, akoby predurčila otca na to, aby mal na starosti dôstojnosť svojho syna. Lebo táto starostlivosť určuje mieru jeho lásky. Preto sa takáto láska môže skláňať nad každým márnratným synom, nad ľudskou úbohosťou, najmä však nad každou mravnou biedou, totiž hriechom. Keď sa to deje, vtedy ten, kto zakúsil milosrdenstvo, sa necíti byť pokorený, ale akoby znova nájdený a "vážený". Otec mu prejavuje svoju radosť predovšetkým preto, že "sa našiel" a "ožil". Táto radosť poukazuje na akési neporušené dobro: totiž syn, i keď je márnratný, neprestáva byť opravdivým synom svojho otca; okrem toho radosť znamená aj získané dobro: v prípade márnratného syna to bol návrat k poznaniu seba samého.

Vlastná povaha milosrdenstva sa prejavuje tým, že si váži, udržuje a vyslobodzuje dobro zo všetkých foriem zla, ktoré sa vyskytujú vo svete a v človekovi.

Milosrdenstvo a kríž

Milosrdenstvo Božie je zjavené v kríži a v zmŕtvychvstaní. Milosrdenstvo Syna adorujeme v Jeho obeti. On vzal na seba naše hriechy a na vlastnom tele ich vyniesol na kríž, kde s ním zomreli. Milosrdenstvo Otca vidíme v tej veľkosti lásky, ktorá vôbec nezaváha ani vtedy, keď ide o jedinečnú obetu Syna, aby tak zadostučinila vernosti Stvoriteľa a Otca voči ľuďom, stvoreným na jeho obraz a už "od počiatku" povolaným k milosti a sláve.

Udalosti toho týždňa, Veľkého piatku, modlitba v Getsemanskej záhrade vnášajú akúsi základnú zmenu do celého priebehu zjavenia lásky a milosrdenstva v mesiášskom poslaní Krista. Vtedy, keď si zaiste v najväčšej miere zasluhoval milosrdenstvo od ľudí, ktorým dobre robil; vtedy ho nedostal. Ba ani tí, ktorí sú mu najbližší, ho nevedia ochrániť a vytrhnúť z rúk protivníkov. On sám nie je ušetrený od strašného utrpenia smrti na kríži: vykúpenie je posledným a konečným prejavom svätosti Boha, ktorý je absolútnou plnosťou dokonalosti. Spravodlivosť sa zakladá na láske, z nej vyplýva a k nej smeruje. Preto v utrpení a smrti Kristovej – nakoľko Otec neušetril vlastného Syna, ale ho "za nás urobil hriechom" – sa prejavuje absolútna spravodlivosť v tom, že Kristus za hriechy ľudského pokolenia podstupuje utrpenie a smrť. Hriechy človeka sú nesmierne "vyvážené" obeťou Bohočloveka.

Božská náplň vykúpenia sa nevzťahuje len na odčinenie hriechu, ale s láskou obnovuje v človekovi tú tvorivú silu, ktorou môže znova dosiahnuť plnosť života a svätosti. Plnosť pôvodnej dôstojnosti človeka ako Božieho dieťaťa. Syn je znova synom! Je to to, čo chcel Boh od počiatku uskutočniť v človekovi a skrze človeka vo svete. Vykúpenie takto prináša so sebou zjavenie milosrdenstva v jeho plnosti.

Trpiaci Kristus sa zvláštnym spôsobom obracia na každého človeka, nielen na veriaceho. Boh, ktorého nám Kristus zjavil, je so svetom úzko spojený nielen ako Stvoriteľ a prvý dôvod bytia; je totiž aj Otcom. S človekom, ktorého povolal k životu na tomto viditeľnom svete, ho spája užší vzťah, než ten, ktorý vyplýva zo stvorenia. Je to láska, ktorá nielen tvorí dobro, ale dáva účasť aj na samom živote Boha.

Lebo kto miluje, ten chce darovať seba samého.

Toto zázračné sebadarovanie Boha človekovi, vyzýva človeka, aby aj on seba a so sebou celý viditeľný svet odovzdal Bohu. Znakom večného určenia človeka k hodnosti prijatého Božieho dieťaťa sa stáva Kristov kríž. On je novou a večnou zmluvou, ustanovenou tam, na Kalvárii, a nie je vyhradený iba jednému národu, Izraelu, ale je otvorený všetkým a každému. Kríž stále hovorí o Bohu Otcovi, ktorý je naskrze verný svojej láske voči človekovi. Vidieť kríž je vidieť Krista a vidieť Krista je vidieť Otca. To znamená veriť, že vo svete jestvuje láska a že je mocnejšia než akékoľvek zlo, do ktorého je zapletený človek i celé ľudské pokolenie, i svet.

Veriť v takúto lásku znamená veriť aj v milosrdenstvo. Ono je totiž nevyhnutnou zložkou lásky, je akoby jej druhým menom. Je spolu aj jej prejavom a uskutočňovaním proti každému opravdivému zlu vo svete, ktoré človeka pokúša a sužuje, a natíska sa mu do duše.

Pane, dívaj sa na nás vždy pohľadom milosrdenstva.

A nauč nás tomuto videniu pri pohľade na iných. Amen.

3. Milosrdenstvo chcem a nie obeť

Matúš a jeho obrátenie – On vstal a nasledoval ho...

Mt 9, 9-13:

Keď odtiaľ Ježiš odišiel, videl na mýtnici sedieť človeka menom Matúša a povedal mu: „Pod' za mnou!“ On vstal a išiel za ním. Keď potom Ježiš sedel v dome za stolom, prišli mnohí mýtnici a hriešnici a stolovali s ním a s jeho učeníkmi. Keď to videli farizeji, hovorili jeho učeníkom: „Prečo váš učiteľ jedáva s mýtnikmi a hriešnikmi?“ On to začul a povedal: „Lekára nepotrebujú zdraví, ale chorí. Chodte a naučte sa, čo to znamená: »Milosrdenstvo chcem, a nie obeť.« Neprišiel som volať spravodlivých, ale hriešnikov.“

Ak prijmem Matúša ako autora tohto evanjelia, tak tu máme kúsok autobiografickej poznámky o jeho stretnutí s Ježišom, ktoré dalo jeho životu celkom iný smer.

Je temer isté, že žiadne slovo prichádzajúce zvonku nezmení človeka. Aby sa človek cítil Bohom oslovený, musí sa vonkajšie slovo stretnúť z vnútorným, ktoré z daru Ducha Svätého osloví človeka zvnútra – v jeho srdci. Bez tohoto vnútorného osvetlenia by bola Matúšova reakcia celkom nepochopiteľná.

Skúsme sa preniesť do tejto situácie. Matúš sedí za stolom. Určite sú na ňom nejaké peniaze, papiere, perá... Okolo neho niekoľko ľudí, ktorí úradne „platia dane“ a vyjednávajú. Pán Ježiš ide okolo – asi to bolo kdesi pri mestskej bráne, vstup do mesta... Videl Matúša – asi sa aj trochu zastavil, zadíval sa na neho, pohľady sa im stretli, možno aj ukázal na neho: „Ty!“ „Pod!“ Matúš sa asi v prvom momente necíti istý, možno si ukáže rukou na prsia – díva sa na Pána s otázkou: „Myslíš mňa? Si si istý, že chceš mňa?“ Ježišova ruka tiež neostala visieť, ale odpovedá gestom: „Áno, ty!“ A všetko ostáva na stole, pán Šéfcovník vstáva a odchádza. Prekvapenie, šok i radosť... Možno nejaký kolega preberá funkciu a život colnice ide ďalej. Ale pre Matúša začína niečo iné, nová éra... Pocítil povolanie, Boží dotyk. A to treba osláviť! Nech to stojí, čo to stojí! A zo skrblika sa zrazu stáva veľkodušný hosťiteľ.

Pri inej príležitosti, keď sa bohatý mládenec zdráhal nasledovať povolanie, si Ježiš smutne povzdychol: „Skôr prejde ťava uchem ihly, ako bohatý do kráľovstva nebes-kého.“ Keď to učeníci počuli, zdesili sa a pýtali: „Kto môže byť teda vôbec zachránený?“ Ježiš sa na nich zadíval a povedal: „Ľuďom je to nemožné, pre Boha je ale všetko možné.“ (Mt 19,24-26) Práve Matúšovo povolanie je dôkazom, že Boh môže aj bohatého človeka spasiť. Porovnanie situácií a povolaní týchto dvoch postáv nám môže ešte niečo o Matúšovi povedať. Vlastne o Matúšovej otvorenosti voči Bohu. Vôbec to nebolo samozrejmé, že Matúš na toto Pánovo pozvanie tak spontánne zareaguje. Ten mladý boháč na toto pozvanie zosmutnel a odišiel. Matúš vstal a nasledoval Ježiša.

Matúšova reakcia je vskutku veľmi prekvapujúca. Vžime sa do situácie: Sedí tam služobne a striehne na prípadných daňových podvodníkov (vždy boli a vždy budú...) zrak upriamený na tovary a peniaze... A potom sa zrazu ako mávnutím prútika všetko čo bolo doteraz náplňou jeho života stáva bezvýznamným. Matúš vstáva, opúšťa všetko a nasleduje Ježiša. Ešte nezažil žiaden zázrak, Ježiš je len na začiatku svojho verejného pôsobenia, svojej prorockej dráhy, ešte nie je žiadna „známa osobnosť“. Ako je možné, že Matúš tak spontánne reaguje? Známy maliar Caravaggio na svojom slávnom obraze Povolanie Matúša naznačuje zaujímavý detail – Ježiš sa díva na Matúša, Matúš zdvihne pohľad na Ježiša, ich pohľady, oči sa stretnú... Evanjelium píše „Ježiš videl na mýtnici...“ – asi by bolo presnejšie: „Ježiš sa zadíval na mýtnici na Matúša...“ Ctihodný Beda píše: „Ježiš ho zasiahol pohľadom milosrdenstva a vyvolenia.“ – quia miserando atque eligendo vidit – pretože ho videl/pozeral s milosrdenstvom a vyvolením/povolaním. (Tieto

slová si vyvolil sv. otec František na svoj erb – „miserando atque eligendo“) Túto formuláciu som našiel vo viacerých textoch a životopisoch svätých – byť zasiahnutý pohľadom milosrdenstva... Lévi bol „trafený“!

Neprišiel som volať spravodlivých, ale hriešnikov.

Matúšovo povolanie nie je tak dôležité len pre jeho osobný význam ako evanjelistu a apoštola – veď ho spomína aj Marek a Lukáš, kde nazýva Matúša pôvodným menom Lévi. Je významné predovšetkým pre jeden výrok Pána, ktorý povedal na hostine, na ktorej sa Matúš vo svojom dome rozlúčil so svojimi bývalými kolegami. Ako aj na iných miestach opisuje sa tu udalosť, ktorá tvorí akoby rámec Ježišových slov. Na pohoršenie farizejov pre Ježišovu návštevu colníkovho domu a hodovanie s hriešnikmi Pán odpovedá: „Nie zdraví potrebujú lekára, ale chorí. Naučte sa čo to znamená: ‚Milosrdenstvo chcem a nie obetu!‘ Lebo ja som neprišiel volať spravodlivých, ale hriešnikov.“ (Mt 9,12)

Mnohé slová evanjelia – ako aj toto – sú nám známe, dôverné, až natoľko, že nám pripadajú celkom normálne, aj keď sú vlastne pri pozornom uvedomení si až skoro škandalózne – a určite musia v nás vyvolať niekoľko vážnych otázok. Naozaj uprednostňuje Boh hriešnikov pred spravodlivými? Aký význam majú potom Zákon a prikázania?! Niekedy sú to práve tieto znepokojujúce otázky, ktoré nám pomôžu pochopiť oslobodzujúce posolstvo Evanjelia. Pre Ježišove slová máme jedno jednoduché vysvetlenie: Ježiš neprišiel volať spravodlivých (Ako keby nejakí pred ním a bez neho boli!), ale ich spravodlivými urobiť! Sv. Pavol v liste Rimanom píše: „Niet žiadneho rozdielu: Veď všetci zhrešili a chýba im Božia sláva; ale sú ospravedlnení zadarmo jeho milosťou, vykúpením v Kristovi Ježišovi.“ (Rim 3,22-25) Ježiš nepopiera, že aj pred ním existovala akási spravodlivosť (Fil 3,6: „Čo do spravodlivosti, ktorá je v zákone, žil som bezúhonne.“). Ježiš je ochotný ju uznať a dokonca aj farizejom (...ak vaša spravodlivosť nebude väčšia, ako spravodlivosť farizejov... – Mt 5,20), a to vôbec nie je mienené ironicky – v tomto zmysle sú aj spravodliví volaní. Ale čo Pán chce povedať je, že táto spravodlivosť nie je schopná dať spásu a večný život. Slúžila len na to, aby vzbudila túžbu po milosti, ktorú nám Boh daroval Ježišovým príchodom. A teraz ide o to, aby sme túto milosť prijali. Inak bude každá spravodlivosť len akási predpokladaná spravodlivosť, ktorá nezachráni, ale vedie do omylu. Staviť, spoľahnúť sa na túto znamená podľa sv. Pavla nespoznáť Božiu spravodlivosť a postaviť svoju spravodlivosť akosi „nad“...

Ako Boh robí ľudí spravodlivými ukazuje aj život Matúša. Stretnutie s Kristom z neho, „colníka a hriešnika“ urobilo „spravodlivého“, nového človeka, apoštola Kristovho. Ak by bol zostal colníkom, žiadnej úcty by sa mu nedostalo a nikto by dnes nevedel, že existoval nejaký Matúš, ktorý sa volal Lévi.

Ešte jeden bod si tu potrebujeme vyjasniť. Čo vlastne znamená vo svetle doteraz povedaného ten citát z proroka Ozeáša: „Milosrdenstvo chcem a nie obetu!“ (Oz 6,6) – a to z úst Pána Ježiša.

Znamená to, že každá forma obety, sebazaprenia, zriekania sa je zbytočná? Stačí len chcieť milovať a všetko je v poriadku? Existujú takéto vysvetlenia, ktoré nám môžu byť dokonca blízke, že totiž asketické dimenzie kresťanstva musia byť prekonané, že sú len pozostatkom starej, človeka ponižujúcej zbožnosti, alebo zbytkom manicheizmu. Aj tu nám hlbšie pochopenie otvorí nové perspektívy. V prvom rade prenesenie pohľadu z Ozeáša na Ježiša. U proroka ide o to, čo Pán chce od človeka: Nie vonkajšie obety alebo spálené zvieratá... – ale skutočnú úctu. Vnútorňú spravodlivosť, lásku! Ježišove slová sa vzťahujú na Boha – ide nie o lásku, ktorú Pán čaká od človeka, ale o lásku, ktorú Pán človeku daruje... Milosrdenstvo chcem a nie obetu znamená: Chcem byť voči človeku milosrdný, neodsúdiť ho. Podobný výrok je u proroka Ezechiela: Nechcem

smrť hriešnika, ale aby sa obrátil a žil – Ez 33,11 Boh nechce svoje stvorenia „obetovať“, ale zachrániť!

V tomto zmysle sa vyjasňuje aj Ozeášov výrok. Pán si neželá žiadnu obeť za každú cenu. Nerobí mu vôbec radosť vidieť svoje stvorenia trpieť. Nechce, aby si ľudia mysleli, že obetami si získajú nejaké práva či „zásluhy“ pred Ním, a ani obety z falošnej predstavy povinnosti (Báloví proroci si robili zárezy...)

Ale milé sú mu obety, ktoré požaduje jeho láska, alebo tie, ktoré vznikajú z úcty k jeho zákonu. Nedá sa žiť v láske a vyhnúť sa bolesti... Aj naša každodenná skúsenosť to potvrdzuje. Neexistuje láska bez obety. Obeta i milosrdenstvo sú dobré, ale môžu sa zvrhnúť, ak nie sú správne rozdelené. Dobré sú, ak sme my samy nasledujúc Krista ochotní k obeti a milosrdní k iným. Zlé by bolo byť akosi milosrdný k sebe, akosi si všetko milosrdenstvo privlastniť a obeť požadovať len od druhých. Voči sebe aplikovať ohľaduplnosť a voči druhým tvrdú prísnosť. Mať pre seba vždy pripravené ospravedlnenie a iných bez milosti súdiť... A teraz sa musíme naozaj úprimne seba samých spýtať, či v tomto ohľade netreba niečo v našich postojoch a názoroch revidovať?!

Bol som už „trafený“ pohľadom milosrdenstva?

Pamätám sa na to? Ako to vplývalo na môj život?

Mám jednu mieru milosrdenstva pre všetkých?

Viem sa dívať na ľudí pohľadom milosrdenstva?

Čo vyžaruje z môjho pohľadu na bratov a sestry v Kristovi a čo pri pohľade na nepriateľov Cirkvi?

Verejných hriešnikov?

4. Radosť nad každým hriešnikom, ktorá koná pokánie

A večný život je v tom, aby poznali teba,

jediného pravého Boha, a toho,

ktorého si poslal, Ježiša Krista. – Jn 17,3

Evanjelium je radostná zvesť – predovšetkým pre chudobných a hriešnikov. Preto môžeme 15. kapitolu Lukášovho evanjelia (podobenstvo o stratenej ovci, drachme a synovi...) považovať za akosi „srdce“ posolstva. Príčina prečo tieto podobenstvá vznikli, boli výčitky protivníkov kvôli Ježišovmu správaniu sa voči hriešnikom. On sa v týchto podobenstvách bráni, adresuje ich farizejom a zákonníkom, ktorí sa pohoršovali, že sa prorok zhadzuje s hriešníkmi...

Ježiš si posluži situáciami z bežného života, ktoré podáva ako skutočné, ale pri pozornom pozorovaní predsa nie sú. Nesú akýsi znak neskutočnosti. Žiaden pastier nenechá 99 oviec osamote nestrážených v pustine, aby hľadal jednu stratenú. Mohol by tú jednu nájsť, ale tých 99 stratiť. Tá chudobná, čo mala len 10 drachiem, by si ťažko mohla dovoliť zvolať priateľky a susedky na veľkú oslavu... Tých 10 drachiem by na to nestačilo. Žiaden otec v Palestíne by svojmu neplnoletému, neženatému synovi nikdy nevydal jeho dedičný podiel vopred. K okamžitému použitiu! Podľa vtedajšej praxe mohol svojim synom určiť ich podiel už za svojho života, ale bez toho, aby mali na to dosah. Ježiš chce ilustrovať ako koná Boh. A nám sa to páči – nebolo by predsa pekné, keby pastier, alebo otec tak konali? Túžime po milosrdenstve Pána, tak spontánne, bez dlhého rozmyšľania obraz prijímame – a ani nebadáme, že to tak nie je normálne!

Nikto z nás by tak nekonal. Ježiš sa tu správa ako veľký básnik, ktorý vytvorí vo svojej fantázii nádherný svet, poslucháčom ho stavia pred oči ako reálny a vovádza ich do neho. Je to ako v bájke, kde zvieratá hovoria a konajú ako ľudia. A nikoho to nepohoršuje, nevadí. Oznamuje skutočnosti, ale na celkom inej rovine. Tak v je aj Ježišových podobenstvách – hovorí z nich božská múdrosť. Vťahuje nás to do deja a necháme sa radi vtiahnuť, lebo je krajší, ako to, čo poznáme. Bárs by to bolo tak!

Ježiš rozpráva o Bohu celkom normálne, ako On jedná, ako reaguje, On je proste taký. Ak Ježiš takto hovorí, tak zjavuje postoj boží, ak sa tak správa, potom dáva najavo, že Boh v ňom a skrze neho pôsobí, tak On je Boh! Tie podobenstvá zvestujú kristologické posolstvo. Podobne ako pri uzdravení ochrnutého – „čo je ľahšie?“ – a necháva prítomných, aby si to domysleli – čo sa jeho osobne týka.

Aby sme pochopili hlavný motív týchto podobenstiev (nemožno ich od seba oddeliť, ani jednotne vysvetliť) uvedomme si, že centrom nie je ani ovca, ani drachma, ani syn. Akosi zo všetkých vystupuje radosť! Radosť Božia! Ako je v podobenstvách posolstvo kristologické, tak je tam aj zjavenie Boha! Ako v SZ je zjavenie, že Pán je milosrdný, tak tu extrémne vyžaruje ohlásenie, že Boh má radosť, a to z odpúšťania. Venujme teda pozornosť tomuto vnútornému jadrú podobenstiev: Radosť Božej. Len v tom krátkom obraze pastiera je radosť spomenutá trikrát: ...keď ovcu našiel, ...vzal ju v radosť na plecá – a povedal svojim susedom a priateľom: radujte sa so mnou. Tak isto bude aj v nebi radosť... Lk 15,5-7

Podobenstvo o milosrdnom otcovi hovorí o prekypujúcej radosť, ktorá sa mení na slávnosť. Otec je tak mimo seba od radosť, že ani nevie čo by mal robiť. Dá priniesť slávnostné rúcho, nastrčí synovi vzácny prsteň na ruku a dá zarezať vykŕmené teľa. Už keď uvidel syna zďaleka, zabúda na svoj vek a svoju dôstojnosť a beží(!) mu ako malý chlapec v ústrety. A všetkým privolá: „To sa musí osláviť!“

Tú nákazlivú radosť, ktorú tieto podobenstvá opisujú, nevieme ani dostatočne opísať. A predsa – ak sa nad tým dôkladne zamyslíme, vyvstane v nás znepokojujúca otázka, ktorá sa môže stať riadnym pokušením. Že sa pastier teší, to je v poriadku, ale prečo je väčšia radosť pre tú jednu ovcu, ako tých 99, ktoré nespôsobili žiadne ťažkosti? Prečo je táto jedna ovca dôležitejšia, ako tých 99? Najmä keď „sa stratila“? Bola stratená – nie je to trochu silný tabak?

Ako odpoveď môžeme prijať obraz z diela Charlesa Péguy, kresťanského spisovateľa a básnika: To, že sa ovca/syn stratili otriaslo božím srdcom, Boh dostal „strach“, že by ju/ho mohol navždy stratiť. Z tohto strachu vyklíčila v Jeho srdci nežná nádej, ktorá – keď sa uskutočnila – viedla k takej nespútanej radosti, že vyústila do slávnosti. Péguy píše: Je to tak, že obrátenie človeka je korunou božích nádejí. Čakanie na pokánie vzbudilo v srdci Božom akýsi, doteraz neznámy pocit. Vzbudilo v ňom nádej. A obrátenie človeka bolo pre Neho akoby korunou tejto nádeje. Veď všetky ostatné ovce miluje Boh plnou a nekonečnou láskou. Ale túto jednu miloval Pán aj s nádejou.

Skrze svoju veľkú lásku sa Pán dostal do situácie, v ktorej si od nás každého, aj od najväčšieho hriešnika, musí niečo dúfať. Toto je niečo nepredstaviteľne nové. Prirodzene nevieme nič o božej nádeji, veď už sama ľudská nádej je tajomstvo. Musíme len povedať, že Božia nádej neznamená, že by Pán nevedel, aký bude koniec Jeho očakávaní; kým naša ľudská nádej je viazaná na budúcnosť, božia nádej je viazaná na slobodu človeka.

Pred pár rokmi preletel svetom obraz matky, ktorá našla po troch dňoch svoje stratené dvojročné dieťa. V TV ukázali ako sa vrhla k svojej dcérke, ako ju stále stískala a neprestajne bozkávala. Bol to dojímavý obraz čistého šťastia. Tak si predstavme, radosť otca, ktorý našiel svojho syna. Určite by rodičia boli radšej, keby sa ich dieťa nebolo stratilo, ale teraz, keď sa to už stalo – a oni ho znovu našli, naplnila ich taká radosť, ktorú by nikdy neboli zažili, keby sa nebolo stratilo. Aj oni žili v strachu, ale plní nádeje – a keď sa stala skutočnosťou prerástla v nich do nepredstaviteľnej radosti. Niečo podobného sa stalo aj v Ježišovej smrti a zmŕtvychvstaní. Podobenstvo hovorí: Bol mŕtvy a ožil! Ako musel Otec trpieť medzi smrťou a zmŕtvychvstaním a aká bezhraničná radosť Ho naplnila pri vzkriesení! S Ježišovou smrťou a zmŕtvychvstaním je spojená akási nová kvalita radosti v Bohu. Stratená ovca a syn naznačujú niečo podobné.

Nič bližšie o božej nádeji nemôžeme povedať. Ale stačí vedieť, že Pán v nás dúfa, niečo od nás očakáva. Toto stačí, aby v nás bol stály svätý nepokoj... Môžeme splniť jednu Božiu nádej! (alebo nechať zapadnúť) Tieto tri podobenstvá – pozorne čítané – majú silu. Veľa pekného hovoria a naznačujú, ale to NAJ je, že mi Pán Ježiš stavia pred oči prianie, želanie, túžbu môjho Boha, ktorý čaká na mňa, aby som Ho urobil šťastným. Sv. Pavol cituje Pána: Blaženejšie je dávať, ako dostávať. A to platí aj pre Boha. Hriešnik, ktorý sa kajá, Mu dáva príležitosť k väčšej radosti, k odpusteniu.

A čo ten starší syn?

Nezanedbajme ani problémové momenty týchto podobenstiev. Už sme spomenuli tých 99 nestratených... Je starší syn – verný – vylúčený z možnosti obšťastniť Boha? Tieto otázky nie sú zbytočné. Mnohých tzv. „verných“ môže náš výklad až pohoršiť. Už som sa stretol s argumentáciou, že starší syn jednal poctivejšie. A mladší bol len parazit a špekulant. Moje myšlienky nie sú vaše myšlienky, moje cesty nie sú vaše cesty... hovorí Písmo. Aby sme odstránili hneď na začiatku možné nedorozumenia, musíme povedať, že podobenstvá hovoria o radosti z obrátenia. Ale to neznamená, že mladší dosiahol viac svätosti a zásluh ako ten „spravodlivý“. Tá radosť navyše sa týka Pána, nie hriešnika. Dôležitejšie ale je, že tí (skutočne) spravodliví môžu (a majú) mať účasť na radosti Otca. Lebo to tam zaznieva: Tešte sa so mnou! Ako môj strach, tak aj moja nádej a teraz i moja radosť má byť aj tvojou! Veď je to tvoj brat!

To nás privádza k druhému kľúčovému bodu podobenstiev. Ježiš chcel farizejom a zákonníkom povedať, že svojím správaním voči hriešnikom nielen nepriamo kritizujú Boha (ktorý nemá záľubu v smrti vinníka, ale chce, aby zanechal svoje zlé cesty a zostal nažive; porov. Ez 18, 23), ale urážajú aj svojich blízkych. Inými slovami, porušovali dvojaké hlavné prikázanie, lásku k Bohu a lásku k blížnemu. Brat nemôže byť ľahostajný, ak mladší brat odíde, musí trpieť s otcom, a keď sa mladší brat vráti, radowať sa s otcom! Tieto tri podobenstvá, ktoré nám chceli spočiatku povedať len niečo o Bohu, majú takto čo povedať všetkým bez rozdielu!

Podobenstvá o milosrdenstve sú preto určené všetkým; nikto nie je oslobodený od potreby pokánia. Inými slovami: Každý má veľkú príležitosť uskutočniť Božiu nádej, urobiť Boha šťastným

a mať účasť na jeho radošti. Pokiaľ budeme žiť na zemi, vždy budeme raz v tej, raz v onej úlohe: raz v úlohe mladšieho, inokedy staršieho brata.

Tri skutočnosti si musíme silno uvedomiť: 1. Boh nás naozaj miluje! Nech sa nás týka čokoľvek, nech sa nám deje čokoľvek. Nikdy ho to nenechá chladným, rezonuje to v jeho srdci, áno, prebúda to v ňom strach i nádej, bolesť i radosť. Akú veľkú cenu musíme mať pre neho!

2. Sme pre neho cenní ako jednotlivci, nie ako masa. Pre neho nie sme čísla. Keď sa táto jedna ovca dostane do zorného poľa, keď jej venuje toľko, dokonca viac pozornosti ako celému stádu, vtedy by nám to malo byť jasné v celej jasnosti: Boh pozná každého jednotlivca a volá ho po mene; každý je Božím synom, Božou dcérou, každý je v jeho očiach jedinečný a jediný! Boh počíta len do jedného: vždy vidí len tohto jedného. A takto vidí každého! Nie je to v podstate to isté, čo robí každá skutočná matka, čo robí každý skutočný otec? Keď má päť detí, nerozdeľuje svoju lásku na päť malých častí, aby každé dostalo svoj diel; nie, miluje každé dieťa celou láskou, ktorej je schopná.

Tri podobenstvá o milosrdenstve obsahujú posolstvo pre všetkých. Kňazom pripomínajú povinnosť ísť hľadať "zatúlané ovce" a otvorene ich prijať, keď sa vrátia. Tým, ktorí podobne ako mladší syn odišli "do ďalekej krajiny" a premrhali v "zhýralom živote" všetko, čo im otec zanechal, ukazujú alternatívu: radikálnu zmenu, iný život bez trpkkej príchute, ktorú zanechala núdzová strava "krmných strukov". Otcovia a matky, ktorí si robia starosti o "márnotratného syna" alebo dcéru, sú povzbudzovaní, aby trpezlivo a s nádejou čakali, tak ako sa Boh nikdy neunaví čakať na každého z nás. Každý si v podobenstvách nájde to, čo je v jeho živote momentálne dôležité.

A zostáva len Ježišova výzva k zvedavému zákonníkovi: Chod' a rob podobne! Amen!

5. Tvoje hriechy sú odpustené

Ježiš nechcel, aby právomoc odpúšťať hriechy platila len počas krátkeho času jeho pozemského života. Preto ustanovil sviatosť, v ktorej Duch Svätý naďalej odpúšťa hriechy prostredníctvom služby Cirkvi. Táto sviatosť má okrem nespočetných zmien a úprav v priebehu dejín svoj pôvod v Ježišovom slove, ktoré je raz adresované len Petrovi (porov. Mk 16, 19) a pri inej príležitosti všetkým apoštolom spoločne: "Prijmite Ducha Svätého! Komu odpustíte hriechy, tomu sú odpustené, komu ich zapriete, tomu sú zapreté" (Jn 20, 22 a nasl.).

V mnohých ohľadoch Ježiš pokračuje v odpúšťaní hriechov. Preto Cirkev vždy pripisovala Eucharistii duchovnú účinnosť v zmysle oslobodenia od hriechu. "Zakaždým, keď piješ túto krv," píše Ambróz, "dostávaš odpustenie hriechov", a na inom mieste: "Tento chlieb je odpustenie hriechov". Samozrejme, existuje aj osobitná forma odpustenia hriechov, ktorú Cirkev považuje za povinnú v prípade vážneho porušenia zmluvy s Bohom: sviatosť pokánia alebo zmierenia, ktorú cirkevní otcovia nazývajú "druhým stolom spásy", "ponúkaná tým, ktorí stroskotali po krste". Uvedomme si vážnosť týchto slov! Hriech je stroskotanie, je katastrofa!

Izák zo Stelly v 12. storočí napísal: "Bez Krista Cirkev nemôže nič odpustiť a bez Cirkvi Kristus nič neodpustí. Cirkev môže odpustiť len kajúcnikovi, teda tomu, koho sa Kristus predtým dotkol; a Kristus nebude považovať za odpustené hriechy tých, ktorí pohrdajú hľadať útočisko v Cirkvi." Nie Cirkev odpúšťa hriechy, ale Duch Svätý. Cirkev iba vykonáva službu, v tomto prípade síce nevyhnutnú, podľa Ježišových slov: "Komu odpustíte hriechy, tomu sú odpustené." Ale ako sa majú apoštoli a ich nástupcovia rozhodovať o odpustení hriechov bez toho, aby ich poznali? Aby videli stav duše toho, kto o odpustenie žiada? Veď aj keď neexistuje hriech, ktorý by Kristus nemohol odpustiť, ak je priznaný a oľutovaný, tak isto neexistuje hriech, ktorý by mohol odpustiť, ak nie je priznaný a oľutovaný. „Nevinnému“ nemožno odpustiť. (Svätý otec Ján XXIII. bol v rímskom väzení. Všetci trestanci mu tvrdili, že sú tam nevinne, alebo omylom. Až jeden sa kajúčne priznal, že si svoj trest zaslúži. Pápež povedal riaditeľovi: „Toho vinníka prepustite, mohol by tých nevinných pokaziť!“)

Forma odpustenia hriechov, ktorú si vybral Boh a ktorá presahuje rámec vyznania hriechov, zodpovedá hlbokej prirodzenej potrebe ľudskej psychiky. To vie aj psychoanalýza. To, čo ťaží dušu, čo ťaží svedomie, musí vyjsť na svetlo a nájsť slovné vyjadrenie. Presne to sa deje, keď niekto vyznáva svoje hriechy Bohu v spovedi tým, že ich vysloví pred kňazom. Môže to byť mimoriadne oslobodzujúca skúsenosť. Žalm 32 opisuje toto hlboké šťastie: „Blahoslavený, komu je odpustená nepravosť a ktorého hriech je prikrytý. (Ž 32, 1-5: Blažený, komu sa odpustila nepravosť a je oslobodený od hriechu. Blažený človek, ktorému Pán vinu nepripočíta a v ktorého mysli niet podvodu. Pretože som mlčal, chradli mi kosti a celý deň som nariekal. Veď vo dne i v noci doliehala na mňa tvoja ruka a ako v letných páľavách vysychala mi sila. Vyznal som sa ti zo svojho hriechu a nezatajil som svoj priestupok. Povedal som si: „Vyznám Pánovi svoju nepravosť.“ A ty si mi odpustil zlobu môjho hriechu. Preto každý nábožný bude sa modliť k tebe v čase tiesne.)

Vyznanie je moment, v ktorom sa dôstojnosť jednotlivého veriaceho (Pozor! Zase ide o dôstojnosť človeka!) stáva jasnejšou než v ktoromkoľvek inom momente cirkevného života. Napríklad keď počúva Božie slovo v kostole, alebo prijíma Eucharistiu, je jedným z mnohých iných. Pri spovedi je tu Cirkev úplne pre neho ako jednotlivca. Tak ako musí človek osobne z duše vyznaním „vyhodiť“ smetie zloby, tak isto musí aj osobne počuť: „Pán Ježiš ti odpustil všetky hriechy, choď v pokoji!“ Pri spovedi môžeme veľmi osobne prežiť to, čo Cirkev spieva v Exsultete Veľkonočnej vigílie: "Ó, šťastná vina, akého veľkého Spasiteľa si našla!" Ježiš dokáže premeniť každú ľudskú vinu, ak ju raz za takú uznáme, na "šťastnú vinu", na ktorú sa spomína len preto, že bola príležitosťou na skúsenosť s nežnou Božou láskou a milosrdenstvom!

MILOSRDENSTVO A POKÁNIE

Naša spovedná prax potrebuje obnovu Duchom Svätým, aby sviatosť zmierenia bola účinná a nápomocná v boji proti hriechu. Táto obnova v Božom Duchu znamená, že pre nás nie je len obyčajným obradom, tradíciou alebo povinnosťou, ale vnútornou potrebou, osobným stretnutím so vzkrieseným Kristom, ktorý nám prostredníctvom Cirkvi dáva uzdravujúcu silu svojej oddanosti

pre nás a radosť z toho, že sme vykúpení (porov. Ž 51, 14: Navráť mi radosť z tvojej spásy a posilni ma duchom veľkej ochoty.).

Keď ľudia našli cestu späť k Bohu, na konci tohto procesu bola často spoveď, po ktorej sa cítili ako znovuzrodení. Príkladom je Charles Baudelaire, autor cyklu básní *Les fleurs du mal* (Kvety zla). Považoval sa za typický prípad "márnotratného syna"; v jeho prípade úlohu dobrého otca, ktorý s láskou objíma navrátilca, prevzala matka. Keď bol vážne chorý a úplne vyčerpaný svojím nadmerným životným štýlom, "spustošenou záhradou", ako píše, starala sa oňho s bezhraničnou oddanosťou. Zomrel 31. augusta 1867 po spovedi a prijatí posledného pomazania "v plnej jasnosti".

Božie milosrdenstvo – pri spovedi a inde – je bezpodmienečné. Aby však mohlo vstúpiť do hry, je potrebná jedna podmienka: pokánie toho, kto zhrešil. Čokoľvek iné by znamenalo, že človek sa môže jednoducho ukradnúť Bohu, ale je napísané: "Nemýľte sa: Boh sa vysmievať nedá. Čo človek zaseje, to bude aj žať." (Gal 6, 7). Vo svojej všemohúcnosti je Boh schopný urobiť všetko okrem jednej veci: nechce a nemôže konať proti našej pevne stanovenej vôli; tým, že nás stvoril ako slobodné ľudské bytosti, si túto hranicu stanovil. Ak niekto vytrvalo odmieta uznať svoju vinu s "pokorným a skrúšeným duchom", Boh sa môže pokúsiť osloviť ho svojou milosťou, vždy môže znovu zaklopať na jeho dvere, ale nevyrazí dvere násilím, ak sa dotýčný uzavrie do svojho „nie“. Limitom nie je závažnosť viny. Nie je to závažnosť viny, ktorá je prekážkou Božieho milosrdenstva, ale zatvrdilosť srdca, "nenapraviteľné srdce". V žalme 51, Miserere, sa píše: "Bože, buď mi milostivý podľa svojho milosrdenstva, zahlad' moje neprávosti podľa svojho bohatého milosrdenstva. Zmy zo mňa moju nepravosť a očisti ma od môjho hriechu" (Ž 51, 3). Hneď na to však cititeľ dodáva: "Lebo ja uznávam svoje zlé skutky, môj hriech je stále predomnou. Proti tebe samému som zhrešil, robil som, čo sa ti nepáči" (Ž 51, 5).

Zlo nemožno jednoducho ignorovať alebo zakryť, treba ho prekonať a odstrániť. To sa však nemôže stať, kým zaň nikto neprevezme zodpovednosť a neuzná ho za svoj skutok. Boh nám to nemôže vziať, to je úloha hriešneho človeka. Tým, že človek uzná svoju vinu, vyhlási, že Boh je nevinný; oslobodí pravdu z väzenia nespravodlivosti (porov. Rim 1, 18: Boží hnev z neba sa zjavuje proti každej bezbožnosti a neprávosti ľudí, ktorí nepravosťou prekrážajú pravde.). V tom spočíva jeho obdivuhodná moc. Ako som už spomenul, nevinnému sa nedá odpustiť.

Tak ako bol František z Assisi prísny a radikálny voči sebe, bol milosrdný voči iným. V liste "ministrom"

(t. j. služobníkov), teda predstavenému svojho rádu, píše: "Kiež by sa na svete nenašiel mních, ktorý by zhrešil tak veľmi, ako sa len dá zhrešiť, a ktorý by po stretnutí s tebou odišiel bez tvojho milosrdenstva, keď ťa prosí o milosť. A ak neprosí o milosrdenstvo, spýtaj sa ho, či chce milosrdenstvo. A ak potom pred tvojimi očami tisíckrát zhreší, miluj ho viac ako mňa: nech ho Pán priťahuje a vždy sa s týmito bratmi stretáva s milosrdenstvom."

Koľko hriechov, na ktoré človek počas spytovania svedomia nikdy nepomyslel, si zrazu uvedomí, keď počuje spoveď! Svätý Leopold často hovoril penitentovi, ktorý veľmi ľutoval svoje hriechy: "Sme tu dvaja hriešnici: Bože, zmiluj sa nad nami!"

Ešte jedna vážna pripomienka: Mt 6,14 – 15: „Lebo ak vy odpustíte ľuďom ich poklesky, aj váš nebeský Otec vám odpustí. Ale ak vy neodpustíte ľuďom, ani váš Otec neodpustí vaše hriechy.“ Odpustenie – oslobodenie tu Pán kladie ako tretiu podmienku prijatia milosrdenstva. Niet milosrdenstva pre nemilosrdných!

Takže priznanie – vyznanie – ľútosť a milosrdenstvo! A radosť v božom objatí!

Túto meditáciu by som chcel zakončiť básňou Paula Claudela, ktorý opisuje spoveď obrazmi, tak ako evanjelium opisuje návrat márnotratného syna. Sú to obrazy, ktorými sa v liturgii slávi Ježišovo zmŕtvychvstanie:

"Môj Bože, vstal som a som stále s tebou!

Spal som a ležal som ako mŕtvý v noci.

Boh povedal: 'Nech je svetlo,' a prebudil som sa.

Bolo to, akoby sa ozval výkrik!

Vstal som a prebudil som sa...

Moje srdce je slobodné a moje ústa sú čisté;

telo a duch sú úplne oslobodené.

Som oslobodený od všetkých svojich hriechov,

ktoré som postupne vyznával.

Svadobný prsteň mám na prste, tvár mám umytú.

Ako nevinná bytosť som v milosti, ktorú si mi udelil."

Sláva Otcu i Synu i Duchu... Amen!

6. Vstal pre naše ospravedlnenie – triumf milosrdenstva

DVA OBRAZY VZKRIESENIA.

Ortodoxná ikonografia lepšie vyjadruje charakteristiky Kristovho zmŕtvychvstania ako západná. V západnom umení je Kristovo zmŕtvychvstanie "výstupom", zatiaľ čo byzantské umenie ho zobrazuje ako "zostup". Prvé z nich zobrazuje Krista triumfálne vystupujúceho z hrobu a stúpajúceho do neba, zatiaľ čo strážcovia hrobu ležia na zemi. V pravoslávnej ikonografii je naopak vidieť vzkrieseného Krista, ako zostupuje do temnoty pekla, aby spolu so sebou priviedol Adama, Evu a všetkých spravodlivých čakajúcich na spásu k svetlu. Je to triumf skrytý pred očami sveta: víťazstvo lásky a milosrdenstva. Preto text z byzantskej liturgie o Kristovom veľkonočnom víťazstve hovorí: "Dnes sa zjavila božská Pascha ... Pascha, ktorá nám otvára brány neba, Pascha, ktorá posväcuje všetkých veriacich... Dnes je deň vzkriesenia! Rozdávajme radosť z tohto sviatku, objímajme sa navzájom. Povedzme, brat, aj tomu, kto nás nenávidí, odpusťme všetko pre vzkriesenie." Spomeňme si na to, keď budeme sláviť Veľkú noc!

Zmŕtvychvstanie je "školou milosrdenstva"; vyzýva nás, aby sme sa zmierili a odpustili svojim nepriateľom. Veľkonočný hymnus sľubuje ešte viac: hovorí o radosť, ktorá sa stala skutočnosťou a ponúka sa každému človeku. Kristovo zmŕtvychvstanie je skutočne triumfom Božieho milosrdenstva.

BOH uskutočňuje svoju SPRAVODLIVOSŤ MILOSRDENSTVOM.

Odveký problém, ako dať do vzťahu Božie milosrdenstvo a jeho spravodlivosť, raz a navždy vyriešil svätý Pavol. Ale nie vždy sa to berie do úvahy, keď sa hovorí o milosrdenstve. Pavlova odpoveď je v skratke "ospravedlnenie z milosti skrze vieru". Pavol začína svoje vysvetlenie konštatovaním: "Teraz ... Božia spravodlivosť sa zjavila mimo zákona" (Rim 3, 21). O akom druhu spravodlivosti hovorí? Je to tá, ktorá dáva "každému to, čo mu patrí", a rozdeľuje odmeny a tresty tak, ako si každý zaslúži? Takto zvyčajne chápeme spravodlivosť. Pavol určite pozná aj tento aspekt, keď píše: On odplatí každému podľa jeho skutkov: večným životom tým, čo vytrvalosťou v dobrých skutkoch hľadajú slávu, česť a nesmrteľnosť, hnevom a rozhorčením tým, čo tvrdošijne odporujú pravde a oddávajú sa nepravosti. Súženie a úzkosť doľahnú na každého človeka, ktorý pácha zlo, najprv na Žida, potom na Gréka, ale sláva, česť a pokoj čakajú každého, kto koná dobro, najprv Žida, potom Gréka. Veď Boh nikomu nenadrža. (Rim 2, 6-8)

V tomto citáte sa Pavol odvoláva na budúcu udalosť, ale keď píše, že "teraz ... sa zjavila Božia spravodlivosť", má na mysli niečo iné, aktuálnu udalosť, inú spravodlivosť, než akú pod ňou zvyčajne chápeme. Inak by to bolo absurdné tvrdenie, vyvrátené faktami: z hľadiska "distributívnej spravodlivosti", ktorá každému prisudzuje to, čo mu patrí, sa príchodom Krista vo svete zmenilo len veľmi málo. Stále vidíme, že vinníci sedia na tróne, zatiaľ čo nevinní sú popravovaní; a aj keď je to niekedy naopak, nič to nedokazuje. Spravodlivosť v uvedenom zmysle vo svete dodnes neexistuje; nie na tejto úrovni je novosť, ktorú priniesol Kristus.

Ako treba chápať túto inú "spravodlivosť", je jasné z nasledujúceho úryvku z Listu Rimanom:

Ale teraz sa zjavila Božia spravodlivosť bez zákona a dosvedčujú ju Zákon i Proroci: Božia spravodlivosť skrze vieru v Ježiša Krista pre všetkých, čo veria. Lebo niet rozdielu: veď všetci zhrešili a chýba im Božia sláva; ale sú ospravedlnení zadarmo jeho milosťou, vykúpením v Kristovi Ježišovi. Jeho Boh ustanovil ako prostriedok zmierenia skrze jeho krv prostredníctvom viery, aby ukázal svoju spravodlivosť, lebo v minulosti prehliadal predošlé hriechy vo svojej božskej zhovievavosti, aby v tomto čase ukázal svoju spravodlivosť: že sám je spravodlivý a že ospravedľňuje toho, kto verí v Ježiša. (Rim 3, 23- 26)

Boh si vytvára spravodlivosť tým, že uplatňuje milosrdenstvo! Toto je veľké zjavenie, spôsob, akým Boh "odpláca" ľuďom, ktorí zhrešili! Sv. Pavol píše, že Boh "je spravodlivý" a "robí spravodlivým", to znamená, že je spravodlivý pre seba samého, keď robí človeka spravodlivým; je totiž láska a milosrdenstvo: keď prejavuje milosrdenstvo, ukazuje sa taký, aký je. Samozrejme, nič z toho človek nepochopí, ak nechápe, čo presne znamená výraz "Božia spravodlivosť". Mohlo by sa stať, že niekto počuje, ako sa o nej hovorí, a nechápe to ako povzbudenie, ale naopak,

zľakne sa a pomyslí si: "Čo iné som mohol čakať! Po Božom hneve sa teraz zjavuje aj jeho spravodlivosť, to znamená, že každému udeľuje spravodlivý trest!"

Bol to Martin Luther, kto objavil – alebo vlastne znovuobjavil, že výraz "Božia spravodlivosť" tu v žiadnom prípade neznamená potrestanie človeka alebo dokonca Božiu pomstu na ňom, ale naopak: skutočnosť, že Boh vo svojom nekonečnom milosrdenstve "robí človeka spravodlivým". Pri pohľade späť Luther napísal: "Vtedy som mal pocit, že som sa znovu narodil a otvorenou bránou som vstúpil do samotného raja.... Ako veľmi som predtým nenávidel slovo 'Božia spravodlivosť', teraz som ho s primerane veľkou láskou chválil ako slovo, ktoré mi bolo najsladšie. Luther to znovu objavil; ale už sv. Augustín jasne vysvetlil význam tohto "slovníka" u sv. Pavla: "Nazýva sa Božia spravodlivosť, pretože je to on [Boh], kto ju dáva, a tak robí človeka spravodlivým. Rovnako sa hovorí aj: "Pane, ty si naša spása" (Ž 3, 9), pretože on dáva človeku spásu." Evanjelium, dobrá správa, ktorú Pavol ohlasuje kresťanom v Ríme, by sa dala opísať týmto spôsobom: Teraz sa človeku zjavila Božia dobrota, jeho priazeň voči človeku, jeho odpustenie, skrátka: jeho milosrdenstvo. Aj ďalšie biblické pasáže, ktoré nám ukazujú, čo znamená "Božia spravodlivosť", ukazujú tým istým smerom.

Uvádza sa v nich: "Ale keď sa ukázala dobrota a láska Boha, nášho Spasiteľa, zachránil nás – nie preto, že by sme konali skutky, ktoré by nás mohli urobiť spravodlivými, ale pre svoje milosrdenstvo" (Tit 3, 4). ...zjavila sa dobrota Boha, nášho Spasiteľa, a jeho láska k ľuďom. "Boh, ktorý je plný súcitu, nás vo svojej veľkej láske k nám spolu s Kristom oživil, keď sme boli v dôsledku svojich hriechov mŕtvi. Milosťou ste boli spasení." (Ef 2, 4) Výrok "Teraz sa zjavila Božia spravodlivosť" znamená: Teraz sa zjavila Božia dobrota, jeho láska a milosrdenstvo! Božia spravodlivosť nie je v rozpore s jeho milosrdenstvom, naopak: spočíva práve v ňom!

POSOLSTVO VYCHÁDZAJÚCE ZO SKÚSENOSTI

Paulus toto nové, revolučné posolstvo nevymyslel. Keby to bol urobil, mali by pravdu tí, ktorí tvrdia, že on, a nie Ježiš, bol skutočným zakladateľom kresťanstva. Vôbec to tak nie je. Pavol opisuje evanjelium ako "Božiu moc, ktorá zachraňuje každého, kto verí" (Rim 1, 16); hovorí o "čase jeho trpezlivosti", ktorý sa opäť zavŕšil v "prítomnom čase", keďže sa teraz zjavila Božia spravodlivosť. Tieto formulácie nám hneď pripomenú ďalšie slovo: pripomínajú programové slovo, ktorým sám Ježiš začal svoje ohlasovanie:

"Naplnil sa čas, priblížilo sa Božie kráľovstvo. Obráťte sa a verte evanjeliu!" (Mk 1, 15).

Pavol odovzdáva nefalšované Ježišovo posolstvo. To, čo Ježiš vyjadruje pojmom "Božie kráľovstvo" alebo "Božia vláda", Pavol nazýva "Božou spravodlivosťou". Myslí sa tým jedna a tá istá skutočnosť, ktorá má zásadný význam: Božie spasiteľné konanie. Keď Ježiš hovorí: "Robte pokánie a verte evanjeliu", už tým učí o "ospravedlnení z viery". Predtým "pokánie" vždy znamenalo návrat k zmluve, ktorú človek porušil; tak že sa opäť riadil zákonom. Preto Pán povedal ústami proroka Zachariáša: "Vráť sa ku mne ... Obráťte sa od svojich zlých ciest" (Zach 1, 3; porov. aj Jer 8, 4). V Ježišových ústach morálno-asketický aspekt ustupuje do pozadia; rozhodujúca je nová, doteraz neznáma perspektíva, prostredníctvom ktorej pojem "pokánie" nadobúda nový význam. Obrátenie neznamená návrat k starej zmluve a dodržiavaniu zákona, ale skok vpred. Ide o vstup do novej zmluvy, o uchopenie Božieho kráľovstva, ktoré sa teraz priblížilo, a o "vstup" do neho. A to prostredníctvom viery: "Robiť pokánie a veriť" nie sú dva po sebe nasledujúce úkony, ale je to jeden a ten istý úkon: A to prostredníctvom viery: "Kajajte sa a verte" nie sú dva po sebe nasledujúce úkony, ale je to jeden a ten istý úkon: Kajajte sa, to znamená verte! Kajajte sa tým, že veríte!

Boh sám prevzal iniciatívu, aby nás, ľudí, vykúpil a daroval nám spásu; svoje kráľovstvo. Človek musí len prijať Božiu ponuku vo viere a potom podľa nej žiť. K tomu nás nabáda Ježiš, keď hovorí, že musíme prijať Božie kráľovstvo "ako dieťa" (Mk 10, 15). Jn 6,29: Ježiš im odpovedal: „Boží skutok je veriť v toho, ktorého on poslal.

Verím vo svoje ospravedlnenie?

Som spravodlivý? Žijem tak božou silou?

Stojím v radosť pred Bohom?

Pochopil som vzkriesenie Pána ako akt milosrdenstva voči mne?

Kol 3,15: A vo vašich srdciach nech vládne Kristov pokoj. Preň ste aj povolaní v jednom tele. A bud'te vďační! Amen.

7. Milosrdenstvo v mojom živote

„Blahoslavení milosrdní; lebo oni dosiahnu milosrdenstvo.“

Dar sa stáva úlohou.

V nasledujúcom texte obrátíme svoj pohľad od Božieho milosrdenstva a Ježiša Krista k nášmu milosrdenstvu: dar sa z našej strany stáva poverením byť milosrdnými. Zvláštnosťou kresťanstva, ktorá ho odlišuje od všetkých ostatných náboženstiev a náboženských filozofií je, že sa v ňom najprv nehovorí o tom, čo má človek urobiť, aby dosiahol spásu, ale o tom, čo Boh urobil, aby človeka vykúpil. Nezačína povinnosťou, ale darom. Každéj povinnosti a úlohe predchádza dar; skutkom predchádza milosť. Najjasnejším príkladom toho je hlavné prikázanie lásky k Bohu a blížnemu. "Láska nespočíva v tom, že my sme milovali Boha, ale že on miloval nás. Jeho chceme milovať, lebo on nás prvý miloval" (1 Jn 4, 10. 19). To isté platí aj pre milosrdenstvo. Latinský výraz *misericordia* obsahuje dve slová „*misereor*“ a „*cor*“, takže znamená mať súcit v srdci, byť dotknutý v srdci utrpením alebo chybou brata alebo sestry. (Pozor! Dotknutý! Postaviť sa na stranu Boha. Musí ma to bolieť. Nie nahnevaný, či urazený...) Takto Boh opisuje svoje milosrdenstvo voči ľuďom, ktorí zabúdli: "Moje srdce sa obrátilo proti mne, môj súcit sa uvoľnil." (Oz 11, 8).

Ježiš hovorí: "Blahoslavení milosrdní, lebo oni nájdu milosrdenstvo" (Mt 5,7)

a v modlitbe Otčenáš nás učí modliť sa: "Odpusť nám naše viny, ako aj my odpúšťame svojim vinníkom" (Mt 6, 12). A na inom mieste hovorí: "Ak vy neodpustíte ľuďom, ani váš Otec vám neodpustí vaše previnenia" (Mt 6, 15). – Tieto slová by nás mohli viesť k myšlienke, že Božie milosrdenstvo voči nám je dôsledkom nášho milosrdenstva voči iným a že Boh je k nám milosrdný rovnako, ako sme my boli milosrdní k iným. Takto by sa vzťah medzi milosrdenstvom a dobrými skutkami obrátil a zmizol by, stratil by sa čisto darcovský charakter Božieho milosrdenstva, ktorý Boh slávnostne vyhlásil pred Mojžišom: "Milosrdenstvo udeľujem, komu chcem, a súcit dávam, komu chcem" (Ex 33, 19). Máme byť milosrdní, pretože nám bolo udelené milosrdenstvo, a nie preto, aby nám bolo udelené milosrdenstvo. Máme byť milosrdní, pretože inak by Božie milosrdenstvo u nás vyšlo nazmar, inak by zostalo bez účinku a bolo by nám "odňaté". Milosrdenstvo vždy predchádza, je tým, čo "produkuje" povinnosť: "Ako ti Pán odpustil, tak aj ty odpusť!" (Mt 10,14); (Kol 3, 13).

Ak sa v blahoslavenstve zdá, že Božie milosrdenstvo je dôsledkom nášho milosrdenstva voči sestrám a bratom, je to preto, že sa o ňom hovorí z perspektívy posledného súdu ("nájdu milosrdenstvo"). V súlade s tým Jakubov list hovorí: "Súd je nemilosrdný voči tomu, kto neprejavil milosrdenstvo. Ale milosrdenstvo víťazí nad súdom" (Jak 2, 13). Kľúčom k pochopeniu tohto vzťahu je podobenstvo o dvoch sluchoch (Mt 18, 23 – 35): Preto sa nebeské kráľovstvo podobá kráľovi, ktorý sa rozhodol vyúčtovať so svojimi sluhami. Keď začal účtovať, priviedli mu jedného, ktorý bol dlžan desaťtisíc talentov. Ale pretože nemal skadiaľ vrátiť, pán rozkázal predať jeho aj jeho ženu, aj deti i všetko, čo mal, a dlh splatiť. Vtedy mu sluha padol k nohám a na kolenách ho prosil: »Pozhovej mi a všetko ti vrátim.« A pán sa nad sluhom zľutoval, prepustil ho a odpustil mu aj dlžobu. No len čo ten sluha vyšiel, stretol sa so svojím spolusluhom, ktorý mu dlhoval sto denárov. Chytil ho pod krk a kričal: »Vráť, čo mi dlhuješ!« Jeho spolusluha mu padol k nohám a prosil ho: »Pozhovej mi a dlžobu ti splatím.« On však nechcel, ale odišiel a vrhol ho do žalára, kým dlh nesplatí. Keď jeho spolusluhovia videli, čo sa stalo, veľmi sa zarmútili. Išli a rozpovedali svojmu pánovi všetko, čo sa stalo. A tak si ho pán predvolal a povedal mu: »Zlý sluha, ja som ti odpustil celú dlžobu, pretože si ma prosil. Nemal si sa teda aj ty zľutovať nad svojím spolusluhom, ako som sa ja zľutoval nad tebou?« A rozhnevaný pán ho vydal mučiteľom, kým nesplatí celú dlžobu. Tak aj môj nebeský Otec urobí vám, ak neodpustíte zo srdca každý svojmu bratovi."

"Kráľ" v podobenstve ako prvý bezpodmienečne odpúšťa obrovský dlh (desaťtisíc talentov! = asi 19 908 900 000 €, teda 19 miliárd 908 miliónov 900 tisíc €) jednému sluho; táto veľkorysosť mala pohnúť sluhu, aby odpustil dlh druhému, ktorý mu dlhoval pomerne mizivú sumu sto denárov (denár – denná mzda nájomníka, robotníka = približne 50 €). Teda jeho dlžoba bola 1: 3 981 780 – tri milióny deväťstoosemdesiatjeden sedemdesiatosem tisíc) Kráľ predstavuje Boha,

služobníci sú ľudia. Všetko dlhujú Bohu, všetko musia od neho prijímať. Boh za to nič nechce, nevyvodzuje z toho pre seba žiadne nároky. Dáva zadarmo a v hojnosti, bez akýchkoľvek podmienok. Ale aj keď je táto láska absolútne bezpodmienečná, nie je bez následkov. Boh nechce len to, aby človek lásku, ktorú mu dáva zadarmo a za ktorú nič neúčtuje, prijal, ale chce, aby v ňom ožila, aby ho úplne prenikla. Prvý sluha v podobenstve však odmieta to druhé: s radosťou prijal bezhraničnú štedrosť kráľa, ale dar si nechal pre seba, držal ho v sebe, nič z neho neodovzdal ďalej: Prerušil pohyb lásky.

MILOSRDNÝ AKO OTEC V NEBI

Prečo, môžeme sa pýtať, Boh tak úzko spojil svoje milosrdenstvo voči nám s naším milosrdenstvom voči iným?

Ježiš hovorí svojim učeníkom: "Milujte sa navzájom! Ako som ja miloval vás, tak sa aj vy milujte navzájom" 1 (Jn 13, 34) – a nie: Tak ma milujte aj vy"! A v prvom liste sv. Jána sa píše: "Ak nás Boh tak miloval, aj my sa musíme milovať navzájom" (1 Jn 4, 11) – a nie: „...teda aj my Ho musíme milovať!“ Zdá sa, že Boha viac zaujíma naša láska k blížnemu ako naša láska k nemu. Tu je takmer hmatateľný rozdiel medzi ľudskou láskou, ktorá je ako uzavretý okruh, a božskou láskou, ktorá sa stále šíri dookola. „Miluj ma, Alfredo, miluj ma tak, ako ja milujem teba,“ – spieva Violetta vo Verdiho Traviate. To je logika našej lásky: ja milujem teba, ty miluješ mňa. Logika božskej lásky je iná: ja milujem teba, ty miluješ svojich bratov a sestry.

Najbezprostrednejším dôvodom tejto "zmeny smeru" lásky od Boha k blížnemu je, že my, ktorí ešte žijeme na zemi, nemáme inú možnosť, ako nechať našu lásku "stať sa telom": musí nadobudnúť tvar, musí sa "vteliť", aby bola skutočná, a nie "dymom a zrkadlom". A keďže neviditeľného Boha nemôžeme milovať tak konkrétne a prakticky, telom a dušou, sme odkázaní na blížneho, ktorého vidíme: Ak niekto hovorí: „Milujem Boha“, ale nenávidí svojho brata, je klamár. Lebo kto nemiluje svojho brata, ktorého vidí, nemôže milovať Boha, ktorého nevidí." – 1 Jn 4, 20 Blížny je pre mňa viditeľnou tvárou Boha.

U Kataríny Sienskej nachádzame ďalší dôvod, ktorý je rovnako dôležitý. Ona necháva hovoriť Boha: "Vyžadujem od vás rovnakú lásku, akú prejavujem ja vám. To je nemožné, pretože ja vás milujem bez toho, aby som vám vašu lásku oplácal. Akákoľvek láska, ktorú mi preukazuješ, je teda povinná a nie je márna; je to tvoja povinnosť, zatiaľ čo moja láska k tebe je dar milosti, ktorý ti nedlžím. Nikdy mi nemôžeš dať lásku, ktorú od teba vyžadujem, preto som ťa postavil vedľa tvojho blížneho, aby si mu mohol dať to, čo nemôžeš dať mne; bezvýhradnú, nezištnú lásku, a ja budem považovať za vykonané voči mne to, čo ty robíš svojmu blížnemu."

Samozrejme, ako hriechne stvorenia nemôžeme milovať Boha "milosrdnou láskou" a preukazovať mu milosrdenstvo. (Okrem toho voči Ježišovi na kríži – ale aj to je vlastne milosrdenstvom voči vlastnej duši!) To je dôvod, prečo sme odkázaní na blížneho: Dáva nám príležitosť uviesť do praxe zdanlivo nerealizovateľné Ježišovo prikázanie: "Budte milosrdní, ako je milosrdný váš Otec!" (Lk 6, 36). Môžeme sa stretávať s druhými tak, ako sa Boh stretáva s nami: s milosrdnou láskou. Boh to považuje (a to je opäť črta jeho bezhraničného milosrdenstva!) za "vykonané pre seba". "To ste mne urobili" (Mt 25, 40), hovorí Ježiš v súvislosti so všetkým, čo sme urobili "pre jedného z týchto jeho najmenších bratov".

Naše milosrdenstvo voči blížnemu však na rozdiel od Božieho milosrdenstva voči nám nie je milostivým darom, ale povinnosťou, ktorú sme voči blížnemu povinní plniť: "Nikdy nikomu nič nedlhujte, len lásku ste si vždy navzájom dlžní" (Rim 13, 8) – píše sv. Pavol. A to preto, že Láska nám bola daná v prekypujúcej hojnosti, aby sme sa o ňu delili s bratmi a sestrami. Bez ohľadu na to, ako veľmi milujeme druhého človeka, nikdy nenaplníme mieru, ktorá nám bola daná aj pre neho a ktorá mu patrí. Boh nám preukázal svoje nekonečné milosrdenstvo tým, že nám dal Ježiša, svojho Syna; toto milosrdenstvo by sme si nemali nechávať len pre seba. "Voda", ktorú nám dáva, by sa v nás mala stať "kypiacim prameňom", "ktorého voda dáva večný život" (Jn 4, 14). Každý brat a sestra, ktorí klopú na naše dvere, sú veriaci, ktorí len žiadajú o to, čo im dlhujeme. Aj keď im nemôžeme vždy dať to, čo chcú, nikdy by sme ich nemali nechať odísť bez toho, čo im patrí: "Lásku si dlhujete vždy".

Z toho, čo bolo povedané, vyplýva, že základný dôvod lásky k blížnemu nie je niečo, čo by nám bolo vnútené zvonka, ale vychádza z nášho vnútra. Nemali by sme milovať blížneho preto, že

nám to prikazuje Boh, ani preto, že ho Boh miluje, a preto je hoden našej lásky. Ale preto, že Boh do nás vložil svoju vlastnú lásku k tomuto človeku a zveril nám ju. Toto je v podstate teologická cnosť lásky ako "vliata cnosť" (virtus infusa): účasť na samotnej Božej láske, účasť "na božskej prirodzenosti" (2 Pt 1, 4), teda na láske, a teda nová schopnosť milovať. Milovať tak, ako miluje Boh.

Tým by sme mohli končiť... Stvorenie sa zacykluje, vraciame sa celkom na začiatok a z nekonečného milosrdenstva je nám umožnené sčasti aj to, po čom túžili – a prečo zhrešili – naši prarodičia: byť ako Boh. Oni chceli byť ako Boh v moci, nám je dané byť ako Boh v Jeho podstate – v láske.

Zostúp do hĺbky svojho ja a objav tam tú túžbu byť ako Boh. Nie je zlé. Je v nás ako dar. Každý normálny chlapec túži byť ako jeho otec. Byť ako Boh, ale nie v moci, nie vedľa Neho, nie vlastnou silou – ale v Ňom, s Ním, Jeho láskou. Dovoľ Mu, aby v tebe otvoril ten prameň živej vody lásky a milosrdenstva prúdiaci do večného života. Oheň som prišiel hodiť na zem a čo iné chcem, aby vzbĺkol! Nech je tak, amen!

Pomocné texty, doplnenie:

Na počiatku bola láska, nie milosrdenstvo.

Tieto DC by nás chceli viesť do tajomstva Božej lásky v jej najhlbšom uskutočnení, ktoré potrebujeme a najvyššom vrchole, ktorý sa nám ponúka ako životná cesta a cieľ – dosiahnuť plnosť milosrdenstva. Utišme si srdce a nechajme dušu počúvať veľké myšlienky o nekonečnej láske. Amen!

Na počiatku bolo Slovo a to Slovo bolo u Boha.

Ján nehovorí, že začiatok bolo Slovo. To Slovo bolo u Boha. Teda začiatok nebol nejaké abstraktné božstvo, alebo Vyššia bytosť, ale osoba Otca. Jednotu Božiu nemožno oddeliť od Trojice, jedná sa o jedno mystérium! A tak hovoríme, že Otec je prameň, absolútny zdroj akéhokoľvek pohybu lásky. Syn nemôže ako Syn existovať, ak neprijíma všetko, čo je, od Otca. Otec je jediný – aj v rámci Trojice – ktorý nemusí byť milovaný, aby mohol milovať.

Ale uvážte: Ako by mohol byť Otcom, ak by nemal Syna? Otec plodí Syna a v nekonečnej láske, ktorá ich zjednocuje a je Duchom Svätým, sa mu daruje. Táto láska, ktorá je v Najsvätejšej trojici (je jej podstatou) je „prirodzenosť“ (nemáme vhodnejšie slovo) a nie milosť, je to láska, nie milosrdenstvo. Milosť je niečo, čo môže, ale nemusí byť dané. Prirodzenosť je to, bez čoho niečo nemôže existovať. Ak je teda prirodzenosťou Boha láska, to znamená, že Otec nemôže nemilovať. Tým existuje. To, že Otec miluje Syna, nie je darovaná milosť, ale v určitom zmysle nutnosť. Otec „musí“ milovať, aby mohol byť Otcom. To, že Syn miluje Otca, nie je darovaná milosť, ale vnútorná nutnosť, aj keď v plnosti slobody. Kto pozná Otca, Boha, ten Ho nemôže nemilovať. Otec a Syn „vydychujú“ Svätého Ducha tým, že sa navzájom milujú. Preto je naše náboženstvo podstatne založené na poznaní – na poznaní Otca, ktorý sa zjavuje v Synovi skrze Ducha Svätého.

V Bohu sa naplno uskutočňuje, čo sv. Bernard napísal o láske: Že totiž mimo seba nemá žiadne „prečo?“ „Láska si stačí, má potešenie sama v sebe, jej svojou hodnotou i odmenou. Láska nechce žiaden iný základ, žiadnu inú výhodu, ako seba samú. Jej skutočná hodnota je v tom, že je. Milujem, lebo milujem; milujem, aby som miloval.“ Láska si stačí, ale láske nič nestačí. Božie konanie na svojom stvorení to jasne dokazuje.

Láska ako dar.

Keď Boh stvoril svet a na ňom človeka na svoj obraz, tak sa láska stala darom. Láska, ako každá hodnota (dobro) má tendenciu šíriť sa. Sv. Katarína zo Sieni píše: „Ako si nás, večný Otče, stvoril? Žasnem nad tým, vidím, ukazuješ mi, že si žiaden iný dôvod nemal, okrem toho, že si sa vo svetle svojho ohňa Lásky cítil nútený darovať nám existenciu, bez ohľadu na zlé činy, ktoré proti Tebe vykonáme, (Otče, stvorme už ten svet... Synu, vieš čo ťa to bude stáť a predsa to chceš?!) večný Otče. Oheň Ťa prinútil. Nevýslovná Láska, napriek tomu, že si vo svojom svetle videl všetky zlé činy, ktoré tvoje stvorenie proti tvojej nekonečnej доброте spácha, robil si akoby si to nevidel, ale obrátil si svoj pohľad celkom na krásu svojho stvorenia, (Zažil si už niekedy očarenie krásou stvorenia?) do ktorého si sa ako omámený a opitý Láskou, zamiloval. A z lásky si ho zo seba vytiahol a daroval mu bytie podľa tvojho obrazu a podoby. (A program!) Večná pravda, objasnil si mi svoju pravdu, že láska ťa prinútila k stvoreniu.

- Uvedomil si si už, že láska Božia je viac než len láska? Že Stvoriteľ je „zamilovaný“?
- Uvedomil si si už niekedy, že stvorenie je krásne? Dal si sa už niekedy nadchnúť krásou stvorenia do vyjadrenia obdivu a vďaky?

Táto prúdiaca láska je ale milosť, nie prirodzenosť. Je zadarmo, mohla by aj nebyť, inak povedané: je darom, dobrodením, biblicky „hesed“ – milosrdenstvo.

Sv. Ireneus z Lyonu píše: To, že Pán uzavrel priateľstvo s Abrahámom, nevyplývalo z nejakej potreby, veď on bol od začiatku dokonalý, ale z (túžby) dať Abrahámovi večný život. Lebo priateľstvo s Bohom dáva večný život tým, ktorí po ňom siahajú.“

Tak Pán stvoril Adama, ľudstvo, nie preto, že by ho potreboval, ale preto, aby mal niekoho, koho by mohol zahŕňať svojimi dobrodeniami.

Sv. Katarína hovorí, že Boh bol „prinútený“ k stvoreniu. Ireneus hovorí, zdá sa, opak – že Boh nás vôbec nepotreboval. Oba výroky zdôrazňujú jeden aspekt mystéria – nutnosť je neodôvodnená a bezdôvodnosť nutná; je to v najvyššej miere slobodné Božie rozhodnutie.

Tento pohľad na nutnosť-nie nutnosť stvorenia nám zase otvára nové perspektívy poznania. Ježiš nám zjavuje Otca, ale zároveň zjavuje aj človeku človeka! Hodnotu, význam, cenu človeka – a aj jeho určenie. (Uvedomme si, že si nás Boh stvoril pre seba! Na radosť! Aby mal koho robiť šťastným, aby mohol šťastie a radosť v láske rozdávať!) Jedine skrze lásku Otca nadobúda človek svoju identitu, svoje „JA“. Bez Krista by ani človek, ani ľudské dejiny nemali žiaden význam, ani cenu. Tu sa zjavuje otcovská láska, lebo Boh je ten istý včera i dnes i naveky. Boh je verný – sám sebe! Nemôže byť iný! A preto sa táto Otcova vernosť voči sebe samému- ako jeho podstatná vlastnosť, vyjadrená už v Starom zákone slovom "hesed" – potvrdzuje v Jeho vzťahu k stvoreniu a najmä k človeku. (Anjelom sa nedá odpustiť!) Preto sa takáto láska môže skláňať nad každým márnotravným synom, nad ľudskou úbohosťou, najmä však nad každou mravnou biedou, totiž nad hriechom. Takto prechádzame od lásky stvoriteľskej – tá dáva existenciu – cez lásku Otcovskú – tá formuje a vychováva – k láske milosrdnej, ktorá preklenie rozdiely, odpúšťa a dáva novú šancu. Vtedy ten, kto zakúsil milosrdenstvo, sa priznaním svojich pochybení necíti pokorený, ale akoby znova „nájdený“ – vracia sa k svojmu pôvodnému „JA“ milovaného dieťaťa. Ak si už niekedy po dobrej svätej spovedi pocítil radosť z odpustenia, vnútornú ľahkosť a príjemnosť Božej prítomnosti – to sám Kristus účinkuje v ľudských dušiach skrze svojho Ducha Svätého.

Keď Kristus zjavoval milosrdnú lásku Boha, zároveň žiadal od ľudí, aby sa vo svojom živote dali viesť láskou a milosrdenstvom. Táto požiadavka patrí k podstate mesiášskeho posolstva a tvorí jadro evanjeliovej etiky.

Preto si vypočujme slovo Pánovo: Lk 10,25 – 37: *Jeden z učiteľov Zákona chcel vyskúšať Ježiša a spýtal sa ho: Majstre, čo mám robiť, aby som zdedil večný život? Ježiš mu odpovedal otázkou: Čo o tom hovorí Mojžišov zákon? Čo tam čítaš? Znalec Písma mu zacitoval slová zo Zákona: „Miluj Pána, svojho Boha, z celého srdca, z celej duše, celou silou i celým svojím rozumom a svojho blížneho miluj tak, ako miluješ seba samého!“ „Správne“ – povedal Ježiš – „Konaj tak a budeš žiť.“ Znalec Písma sa však ďalej pýtal: „Ale kto je môj blížny?“ Nato mu Ježiš vyrozprával tento príbeh: „Istý muž sa uberal z Jeruzalema do Jericha. Cestou ho prepadli banditi, ukradli mu šaty aj peniaze, zbili ho a polomŕtveho ho nechali ležať pri ceste. Náhodou šiel tadiaľ kňaz, ale keď ho videl, zďaleka ho obišiel. Aj jeden chrámový sluha šiel okolo, ale ani ten mu neposkytol pomoc. Napokon šiel tade aj jeden z opovrhovaných Samaritánov. Keď videl zraneného, prišlo mu ho nesmierne ľúto. Zabudol na starú nenávisť medzi Židmi a Samaritánmi, pristúpil k nemu, ošetril mu rany olejom a vínom, obviazal mu ich, vysadil ho na svojho oslíka, zaviezol do hostinca a tam sa oňho staral. Na druhý deň dal hostinskému dva strieborniaky a poprosil ho: „Postaraj sa oňho, a ak ťa to bude viac stáť, doplatím ti, keď sa budem vracat.“ „Čo myslíš,“ spýtal sa Ježiš, „ktorý z tých troch mužov sa zachoval ako blížny k tomu úbožiakovi, čo ho prepadli banditi?“ „Ten, čo mu pomohol,“ – odpovedal učiteľ Zákona. „Tak teraz choď a konaj podobne,“ – povedal mu Ježiš.*

O tomto podobenstve, príhode sa ešte budeme zamýšľať.

Hovoríme tu krásne slová o láske božej, o vernosti Stvoriteľa sebe samému – teda láske – o tom, ako sa nás to týka, ako nás to pozdvihuje, posväcuje, očisťuje – ale to je len radostné a veľkolepé poznanie. Poznanie nikoho neospravedľňuje – naopak, zaväzuje! A k tomu nás má priviesť každé poznanie – a najmä poznanie Boha! Poznať Pána znamená poznať lásku, chcieť byť ako On, myslieť a cítiť ako On – a konať ako ON. Stať sa Jeho deťmi, synmi, nástrojmi, poslami... Len keď

sa poznanie Boha preklopí do konania a stane životom, vtedy naozaj poznáme Otca! Nech je tak, Amen!

Čo to je milosrdenstvo?

V prvej úvahe sme spoznávali lásku Pánovu v rôznych formách – od daru existencie, stvorenia, cez vernosť až k ponuke osobnej lásky. Aby sme si „definovali“ milosrdenstvo v akejsi čistej forme, musíme sa zamyslieť nad tým, ako sa v dejinách prejavovalo a ako o ňom hovorí božie slovo.

Celé dejiny sú ukážkou, obrazom milosrdenstva. Pán si stvorí krásny svet, krásnych ľudí, ktorým ho zverí, je ich priateľom a Otcom. Daruje im aj slobodu, vzácny, ale aj nebezpečný dar. Ale nutný! Bez slobody by človek nebol človekom a svet by nebol hoden obdivu. Ako vieme, človek slobodu zneužije, svet si chce privlastniť bez Boha – vylúčiť Božie právo na Jeho vlastné stvorenie. Stáva sa buričom, rebelantom, hriešnikom... Zabíja práve to krásne, čoho bol podielom – harmóniu v láske. Človek sa stáva nepriateľom a svet nepodarkom. Stačilo by na božom termináli stlačiť „Delet“ – a stvoril si iný. Nový! Čistý! Bez urážky, sklamaní, trpkosti zrady, utrpenia a bolesti... To by bolo najjednoduchšie riešenie. Ale Pán miluje to, čo stvoril a nestvoril nič, čo by nechcel. Tak hovorí božie slovo v knihe múdrosti 11,24: *Lebo všetko, čo je, miluješ a nič nemáš v nenávisti z toho, čo si urobil; lebo keby si bol nenávidel niečo, nebol by si to utvoril.*

Pán sa rozhoduje pre opravu! Tu začína milosrdenstvo. Pozor! Toto je veľmi dôležitý moment, ktorý by mal každý kresťan pochopiť a osvojiť si: Láska k stvoreniu! Boh miluje to, čo stvoril. Aj človek by mal! Nejde len o ochranu životného prostredia, o záchranu ohrozených druhov, ale o každú jednotlivú vec. Myslenie: diabol zahadzuje, Pán opravuje... Prvá próba: čoho si plný? Si za zahadzovanie, alebo opravovanie? Šaty, topánky, auto, mobil... dáš opraviť, alebo kúpiš nový? A ide zvlášť o tento systém vo vzťahoch. Priateľstvo – narušené nedorozumením opraviš, alebo zahodíš – a budeš hľadať iné? A manželstvo? Si za opravu, alebo nové? Tu už láska k „veciam“ prerastá k vernosti! Bez vernosti niet ani lásky, ani milosrdenstva! Boh nás v celých dejinách spásy učí vernosti.

Tak sa v chápaní dostávame krok ďalej. Láska chce zachovať, opraviť to, čo zlyhalo. To znamená ponúknuť novú šancu. Vyvolený národ sa – od vyslobodenia z Egypta stále pre niečo búri, stále reptá, stále dáva Bohu najavo, že je s Jeho starostlivosťou nespokojný. Pán sa namrzí, hnevá, aj trestá, ale vždy znovu národu dáva novú šancu. Chcete vodu – dobre! Tu je! Chcete mäso, chcete chlieb uprostred púšte, chcete tieň v pražiacom slnku, chcete v noci svetlo? Prosím! Pochopme, že vernosť tu už prerastá do milosrdenstva, dáva novú šancu. A to sa opakuje v dejinách Izraela veľakrát. Vzburá, trest, omilostenie, oslobodenie, obnova... Stále znova. A čo možno čítať v dejinách národa – to nám Pán Ježiš podáva rozmenené na drobné v jednotlivých osudoch konkrétnych ľudí. Napr. Evanjelista Matúš – pôvodným menom Lévi, mýtnik, kolaborant, zradca národa, mamónár a skrbník... Pán sa však na neho díva inak. Vidí v ňom veľkodušného hostiteľa a dobrodinca chudobných – a následne apoštola a evanjelistu. Podobne sa odohrá aj stretnutie so Zachejom a Máriou Magdalénou. Kristus nielenže hovorí o milosrdenstve a vysvetľuje ho príkladmi i podobenstvami, ale predovšetkým ho v sebe samom stelesňuje a vo svojej osobe predstavuje. On sám je milosrdenstvo. Ktokoľvek teda to milosrdenstvo v ňom vidí a nájde, tomu sa Boh zvláštnym spôsobom stane "viditeľný" ako Otec milosrdenstva. Vypočujme si aspoň Zachejov prípad: Ježiš „*potom vošiel do Jericha a prechádzal cezeň. A tu muž, menom Zachej, ktorý bol hlavným mýtnikom a bol bohatý, zatúžil vidieť Ježiša, kto to je, ale nemohol pre zástup, lebo bol malej postavy. Bežal teda napred a vyšiel na planý figovník, aby ho uvidel, lebo práve tade mal ísť. Keď Ježiš prišiel na to miesto, pozrel sa hore a povedal mu: „Zachej, pod' rýchlo dolu, lebo dnes musím zostať v tvojom dome!“ On chytrý zišiel a prijal ho s radosťou. Keď to videli, (farizeji) všetci šomrali: „Vošiel k hriešnemu človeku!“ Ale Zachej vstal a povedal Pánovi: „Pane, polovicu svojho majetku dám chudobným, a ak som niekoho oklamal, vrátim štvornásobne.“ Ježiš mu povedal: „Dnes prišla spása do tohto domu. Veď aj on je Abrahámovým synom.“ – Lk 19,1-9*

Táto evanjeliová stať a udalosť je krásnou ilustráciou milosrdenstva. Obsahuje všetky momenty, ktoré sme si už uviedli. Najprv je tu zrada ideálu – hriech. Zachej je mýtnik – v službách rímskeho

impéria a pomáha si tým v osobnom obohacovaní. Okráda súkmeňovcov. Pán to vie, vidí do duše – a vidí tam nielen hriech, ale aj prázdnotu, túžby, hľadanie – i sklon k idealizmu a veľkodušnosť. Síce ešte zavalenú mamonom, udusenú, ale predsa existujúcu. Aj cit pre spravodlivosť. Ježiš sa díva inak ako ostatní, On vidí dovnútra a rozhoduje sa podať pomocnú ruku dobru, ktoré je ubité a dať novú šancu. V dejinách Izraela národ v biede volal k Pánovi a Pán počul. Tu volá ubolená duša a Pán počuje. Aj toto je pre nás posolstvo plné nádeje. Hľadajúca, trpiaca túžiacu duša – aj keď nevie po čom – volá a Pán počuje. Pán dáva impulz: „Zostúp rýchlo, chcem dnes zostať u teba!“ Zachej dostáva ponuku, novú šancu... Nie rozkaz, len ponuku – a využije ju. Načo mi je palác, ak v ňom budem bez rodiny a bez priateľov. Prís 17,1: *Lepší je (krajec) chleba suchého a pokoj pri tom, ako dom mäsom obetným nabitý a pri tom svár.* Skutočné hodnoty sa nedajú kúpiť – a bez nich je život i srdce človeka prázdne. Toto poznať a mať silu odtrhnúť sa od falošných hodnôt je úžasné a nepredstaviteľné oslobodenie. Túto slobodu nám Kristus vydobyl a len On ju dáva. Len Ježiš je skutočný Osloboditeľ.

Ak sa nám aj nepodarí podať presnú definíciu milosrdenstva, aj tak spoznáваме základné kroky cesty milosrdenstva. Začína to videním. Tým hlbším, než len povrchovým, tým prenikajúcim dovnútra... Keď sa Pán Ježiš prvýkrát stretol s Máriou Magdalénou, musel vidieť jej vnútornú túžbu po skutočnej láske, ktorú v nej nezabilo ani množstvo pôžitkov a bohatstvo. Niektorí exegeti sa domnievajú, že to bola tá žena o ktorej hovorí Lk 7,36-48: *Ktorýsi farizej ho pozval, aby s ním jedol. On vošiel do farizejovho domu a sadol si k stolu. V meste bola istá žena, hriešnica. Keď sa dozvedela, že je hosťom vo farizejovom dome, priniesla alabastrovú nádobu s voňavým olejom, s plačom pristúpila zozadu k jeho nohám, začala mu slzami máčať nohy a utierala mu ich svojimi vlasmi, bozkávala mu ich a natierala voňavým olejom. Keď to videl farizej, ktorý ho pozval, povedal si v duchu: „Keby tento bol prorokom, vedel by, kto a aká je to žena, čo sa ho dotýka, že je to hriešnica.“ Ježiš mu vravel: „Šimon, mám ti niečo povedať.“ On odvetil: „Povedz, Učiteľ!“ „Istý veriteľ mal dvoch dlžníkov. Jeden dlhoval päťsto denárov, druhý päťdesiat. Keďže nemali skadiaľ dlžobu splatiť, odpustil ju obidvom. Ktorý z nich ho bude mať radšej?“ Šimon odpovedal: „Myslím, že ten, ktorému viac odpustil.“ On mu povedal: „Správne usudzuješ.“ Potom sa obrátil k žene a Šimonovi povedal: „Vidíš túto ženu? Vošiel som do tvojho domu a nedal si mi vodu na nohy. Ale ona slzami zmáčala moje nohy a svojimi vlasmi ich poutierala. Nepobozkal si ma. Ale ona odvtedy, ako som vošiel, neprestala mi nohy bozkávať. Hlavu si mi olejom nepomazala. Ona mi voňavým olejom nohy natrela. Preto ti hovorím: Odpúšťajú sa jej mnohé hriechy, lebo veľmi miluje. Komu sa menej odpúšťa, menej miluje.“ A jej povedal: „Tvoje hriechy sú odpustené.“*

Videnie pod povrch – aj milosrdný Samaritán uvidel v tom zranenom pri ceste nie Žida, ale človeka, musel vidieť pod kožu, akosi k srdcu... A prišlo mu ho ľúto. Takže zhrňme si celý postup:

Videnie – silné a vnútorné. Ľútosť – „A Pán oľutoval nešťastie, ktorým chcel navštíviť svoj ľud.“ – Ex 32,14 Prejav záujmu, blízkosti – „pristúpil, vošiel, sadol si k stolu, obrátil sa k žene...“

Ponuka – volanie k zmene... Ak je ponuka prijatá – sloboda a ako v prípade Léviho, môže nasledovať aj povolanie. Ak nie je prijatá – zostáva smútok... „odišiel smutný, lebo mal veľa majetku“

A teraz nás Pán pozýva na cestu hlboko do svojho srdca, aby sme tam objavovali tieto elementy. On ich má bohaté a neúrekom aj pre nás. Viem sa dívať, viem vidieť skrytú bolesť a túžby? *Radím ti: odo mňa si kúp masť, ktorou si potrieš oči, aby si videl.* – Ap 3,18

Viem podať ruku a dať ešte jednu šancu? Mt 18, 21-22: „*Pane, koľko rás mám odpustiť svojmu bratovi, keď sa proti mne prehreší? Azda sedem rás?*“ *Hovorím ti: Nie sedem rás, ale sedemdesiat sedem rás...*

Ale ak vy neopustíte ľudom, ani váš Otec neopustí vaše hriechy. – Mk 11,26

Božia ponuka znie v Písme i našom srdci. Prijmem a splním?

Peter a Judáš, dva takmer paralelné príbehy

"JEŽIŠ SA NA NEHO POZREL"

V pašiách podľa Marka je nápadné, ako veľmi sa zdôrazňuje Petrovo zapretie (Mk 14, 66 – 72). Prvýkrát ho oznamuje sám Ježiš pri Poslednej večeri: "Veru, hovorím ti: Ešte túto noc, skôr ako kohút dvakrát zakikiríka, trikrát ma zaprieš." (Mk 14, 30) Potom sú tieto pre Petra zahanbujúce, ponížujúce scény podrobne opísané. Služobníčke, ktorá hovorí, že aj Peter bol spolu s týmto Ježišom z Nazareta, hovorí: "Neviem a nerozumiem, o čom to hovoríš." (Mk 14, 68), potom znova zapiera a nakoniec prisahá: "Nepoznám tohto človeka, o ktorom hovoríš." - (Mk 14, 71).

Je príznačné, že Marek to takto zdôrazňuje, pretože podľa tradície bol akýmsi Petrovým tajomníkom, ktorý vraj spracoval Petrove spomienky a informácie o ňom vo svojom evanjeliu. Potom mal príbeh o svojej zrade šíriť sám Peter, čo malo byť akýmsi verejným priznaním viny. Vo svojej radosť z odpustenia už neprikladal žiadnu dôležitosť svojmu dobrému menu a povesti "hlavy apoštolov". Dôležitejšie preňho bolo, aby nikto, kto neskôr "padne" ako on, nepochyboval o možnosti odpustenia, alebo si dokonca nezúfal.

Pozrime sa na niektoré detaily tejto epizódy, ktorá bola pre Petra taká bolestná a pre nás taká poučná. Pomôže nám pochopiť (a tak sa vyhnúť) dynamike, ktorá viedla k Ježišovmu zapretiu. Keď sa k Petrovi na nádvorí veľkňazského paláca priblížila mladá žena a pozrela naňho vo svetle ohňa, dostal strach. Strach, ktorý ho zasiahol počas Ježišovho zatknutia po neúspešnom údere mečom, mal pravdepodobne ešte v kostiach. Potom z diaľky sledoval Ježiša a určite nie bez strachu vošiel na nádvorie, kde sa zohrieval pri ohni. Podľa Jánovho evanjelia sa iný učeník, pravdepodobne Ján, prihovril vrátnikovi a zaviedol Petra dovnútra (porov. Jn 18, 16).

Mladá slúžka, vrátnička, bola skeptická voči tomuto neisto vyzerajúcemu cudzincovi: „Tento bol predsa s týmto Ježišom!?“ Poznáme Petrovu odpoveď. Chcel vyjsť von z brány (porov. Mt 26, 71), ale slúžka ho zbadala a znova sa ho spýtala – a Peter znova zaprel, že pozná "toho človeka". Zakikiríkal kohút, ale Peter si to nevšimol; príliš sa usiloval zachrániť si kožu. Aby nevzbudil podozrenie, zamiešal sa medzi ľudí, ktorí sa medzi sebou rozprávali. Jeden z nich ho však spoznal ako toho, kto odňal pravé ucho veľkňazovmu sluhovi (porov. Jn 18, 26), a Peter nevidel iné východisko, ako ešte ráznejšie zaprieť Ježiša.

Opakované popieranie ukazuje, ako sa kolesá viny roztáčajú. Peter je do nich doslova vtiahnutý, už sa nemôže dostať von, popiera čoraz ráznejšie. Nikdy si nevedel predstaviť, že jedného dňa zradí svojho Majstra, keď ho začal nasledovať. Teraz dúfa, že sa mu podarí uniknúť bez ujmy vyhlásením, že o ničom nevie.

Jeho správanie však vedie len k tomu, že ho opäť obvinia zo spojenia s Ježišom, a tak sa nevyhne druhému a tretiemu zapretiu, a to ešte vehementnejšiemu – aj s prisahou. Svojou prvou lžou a nelojálnosťou sa nielenže nedokázal dostať z rozpakov, ale vmanévroval sa do situácie, z ktorej nebolo úniku: pôsobivý príklad toho, ako hriech, najmä lož, môže viesť k ďalším, horším hriechom, aj keď to bola len ľudská slabosť, ktorá to rozbehla.

Druhý kohút prichádza práve včas, aby zabránil Petrovi upadnúť ešte hlbšie do bahna falošných prisáh. Teraz si spomenie na proroctvo svojho učiteľa. Celkom šokovaný odchádza od skupiny. V tej istej chvíli Ježiš, spútaný a sprevádzaný strážcami, vychádza z miestnosti, kde ho Kajfáš vypočúval, otočí sa a pozrie na svojho učeníka (porov. Jn 18, 12 a nasl.; Lk 22, 61). Môžeme len hádať, aké bezhraničné milosrdenstvo preukázal Ježiš Petrovi. Nezastavil sa pri tom, že mu vopred dal varovný signál, dve kohútie zakikiríkania, aby sa na poslednú chvíľu spamätal, ale snažil sa aj osobne osloviť toho, kto ho zradil, v jeho srdci pohľadom plným lásky. Vďaka tomuto pohľadu si Peter uvedomuje svoju vinu. Predtým sa nevedomky nechal viesť strachom; chcel uniknúť tiesnivému podozreniu. Keď zaprel, že Ježiša pozná, myslel len na seba: chcel si zachrániť kožu. Pravdepodobne si ani neuvedomoval, ako nelojálne, neverne sa správal: zrejme si to jednoducho neuvedomoval; nechcel to vidieť. Ježiš, ktorý sa pred ním nečakane objavil, ho vrátil do reality.

Lukáš vo svojom evanjeliu uvádza nasledujúci detail. Keď sa Ježiš pozrie na Petra, ten sa mimovoľne rozplače: "Vtedy sa Pán obrátil a pozrel na Petra. A Peter si spomenul, čo mu Pán povedal... Vyšiel von a horko plakal" (Lk 22, 61f). Ježišov pohľad ho núti uvedomiť si svoju vinu a prebúdza ho – viac ako kohút. Ježišov pohľad je láskavý pohľad, ktorý signalizuje ochotu odpustiť. Pozerá na Petra – bez hnevu, bez podráždenia. Iste, tiché pokarhanie bez slov spočíva v tom, že Ježišova láska k Petrovi bola bolestne sklamaná; práve preto bol Ježišov pohľad plný milosrdenstva účinnejší, než by mohol byť akýkoľvek prísny pohľad.

ŽIADNY HRIECH NIE JE VÄČŠÍ AKO BOŽIE MILOSRDENSTVO

Aj Petrovo zapretie sa stane ešte jasnejším posolstvom, keď ho porovnáme so zradou Judáša. Aj tú Ježiš ohlásil v hodovnej sieni skôr, ako sa stala skutočnosťou v Olivovej záhrade. V Petrovom prípade sa hovorí, že Ježiš sa naňho pozrel (porov. Lk 22, 61); v Judášovom prípade sa dokonca hovorí o bozku. Peter "vyšiel von a horko plakal" (Lk 22, 62), Judáš "odišiel a obesil sa" (Mt 27, 5). Natíska sa otázka, prečo sa oba príbehy končia tak odlišne. Peter ľutoval to, čo urobil; Judáš tiež: "Zhrešil som", vyznáva; "zhrešil som... Vydal som nevinného človeka" (Mt 27, 4) a vracia tridsať strieborných, ktoré dostal. (Mt 26, 15; 27, 3). V čom je rozdiel? V jedinom bode: Peter dôveruje v Ježišovo milosrdenstvo, Judáš nie.

Biblia nám predkladá celý rad paralelných príbehov hriechu s diametrálne odlišnými výsledkami. Je to preto, lebo nás chce nabádať, aby sme sa rozhodli správne. Kain zabil Ábela, Dávid zabil Uriáša, manžela ženy, ktorú chcel mať pre seba. Kain je odsúdený, Dávid je poctený – opäť z toho istého dôvodu: Kain si zúfal, myslel si, že jeho vina je príliš veľká (porov. Gn 4, 13), aby mu mohla byť odpustená. Dávid naproti tomu dôveroval v Božie milosrdenstvo a volal: "Bože, buď mi milostivý podľa svojej priazne, zahlad' moje neprávosti podľa svojho hojného milosrdenstva!" (Ž 51, 3).

Podobná situácia bola aj na Golgote: spolu s Ježišom boli ukrižovaní dvaja zločinci; obaja zhrešili rovnako a dopustili sa ťažkých zločinov. Jeden z nich preklína a nadáva a zomiera v zúfalstve; druhý prosí: "Ježišu, spomeň si na mňa, keď prídeš do svojho kráľovstva." A Ježiš mu hneď odpovedá: "Veru, hovorím ti, dnes budeš so mnou v raji" (Lk 23, 42 n.).

Paralelné, a predsa tak kontrastné príbehy Petra a Judáša nás pôsobivo učia, že by sme nikdy nemali pochybovať o Božom milosrdenstve. Inak by sme svoj hriech považovali za väčší (úbohý človek, ktorý si myslí, že je schopný vytvoriť či spáchať niečo väčšie ako BOH!) ako Božie milosrdenstvo; znamenalo by to obmedzenie Božej moci. Ale to hovorí už Starý zákon: „Podťe sem, pravoťme sa, uvidíme, kto z nás má pravdu.“ – hovorí Pán. „Hoci sú vaše hriechy ako šarlát, budú biele ako sneh. Keby boli ako purpur, budú biele ako vlna" (Iz 1, 18).

Aké hranice môže mať jeho milosrdenstvo teraz, keď môžeme vykročiť k „prostredníkovi novej zmluvy, Ježišovi, a ku krvi pokropenia, ktorá volá mocnejšie ako Ábelova“, - ako sa píše v Liste Hebrejom (Heb12, 24). Každá pochybnosť, každé pokušenie by sa malo rozplynúť v nič, keď čítame v 1. Jánovom liste: "Podľa toho spoznáme, že sme z pravdy, a v jeho prítomnosti upokojíme svoje srdce. Lebo aj keby nás naše srdce odsudzovalo, Boh je väčší ako naše srdce a vie všetko" (1 Jn 3, 19f); "Spoznali sme lásku, ktorú má Boh k nám, a s vierou sme ju prijali" (1 Jn 4, 16a). V tejto viere môžeme aj my hlásať každý v prvej osobe: Áno, spoznal som Božie milosrdenstvo a neochvejne v ne verím!

Mária

Mária, úzko spojená s krížom jej Syna jedinečným a celkom mimoriadnym spôsobom zakúsila milosrdenstvo – ako nikto iný. Obeta jej materinského srdca bola prisľúbená už pred Jeho narodením s rozhodným "fiat" – staň sa. Táto obeta, pri ktorej na Kalvárii aj ona stála, znamená zvláštnu účasť na zjavení milosrdenstva. Je účasťou na tom zjavení, ktoré sa na kríži raz navždy uskutočnilo. Nikto nezakúsil tak ako Mária, matka Ukrižovaného, tajomstvo kríža, toto úžasné stretnutie božskej nekonečnej spravodlivosti a lásky, tento "bozk" milosrdenstva daný spravodlivosťou. Tento „bozk“ uspokojil spravodlivosť a nastolil milosrdenstvo. Pričom ona tiež

podala obeť svojho srdca! Jej Láska zomrela a ona neodvolala svoje „áno!“ Mária dobre a hlbšie pozná tajomstvo Božieho milosrdenstva; pozná aj jeho cenu a vie, aká je tá cena vysoká. V tomto zmysle ju nazývame aj Matkou milosrdenstva.

Tituly, ktoré Matke Božej pripisujeme, ju predstavujú predovšetkým ako matku Ukrižovaného a Zmŕtvychvstalého. Je to jedno z vynikajúcich a životodarných tajomstiev kresťanského náboženstva, úzko spojené s tajomstvom vtelenia. Pod krížom jej Pán zveruje učeníkov – stáva sa matkou veriacich – a pri zoslaní Ducha Svätého matkou cirkvi. S materinskou láskou sa stará o bratov svojho Syna, čo ešte putujú a nachádzajú sa v nebezpečenstvách a úzkostiach.

Môžeme plným právom veriť, že aj naša doba bola zahrnutá v slovách Božej Matky, keď velebila milosrdenstvo, na ktorom majú účasť "z pokolenia na pokolenie" tí, čo sa dajú viesť Božou bázňou. Lebo slová Máriinho Magnifikatu majú prorocký obsah. Nevzťahujú sa len na minulosť Izraela, ale aj na budúcnosť Božieho ľudu na zemi. „Velebiť ma budú všetky pokolenia...!“

Tvorivá usilovnosť človeka a jeho dôvtip i práca spôsobili hlboké zmeny tak v prírodných vedách a v technike, ako aj v spoločenskom a kultúrnom živote ľudí. Vrástol zmysel pre celok, povedomie jednoty ľudského pokolenia sa stalo jasnejším, vznikla ochota vzájomne si pomáhať. Nové komunikačné prostriedky podporujú plnšiu účasť na udalostiach a napomáhajú väčšiu výmenu názorov. Okrem toho – vlastne pri tom všetkom – sú tu aj ťažkosti, ktoré, ako sa zdá stále vzrastajú. Sú tu úzkosti a slabosti, ktoré vyžadujú úprimnú odpoveď. S pocitom biologickej hrozby rastie vedomie iného nebezpečenstva, ktoré by ničilo poväčšine to, čo svojou vlastnou povahou patrí k ľudskej bytosti a v najvyššej miere súvisí s dôstojnosťou osoby a s jej právom na život, pravdu a slobodu. Túto obavu pociťujú nielen tí, čo sú ukrátení alebo utláčaní, ale aj tí, ktorí sa tešia výhodám pokroku, bohatstva a moci.

Je to nepokoj spojený so zmyslom ľudského života na zemi a znamená obavu o budúcnosť človeka a celého ľudského pokolenia; preto vyžaduje pevné rozhodnutia vôle, ktoré sa stávajú rozkazom pre ľudstvo. Ľudstvo snáď nikdy viac nepotrebovalo Matku milosrdenstva, detinskú dôveru v jej pomoc a skutočnú moc, než v dnešnej dobe úplného informačného a morálneho chaosu.

Čo je vlastne človek? Aký je zmysel utrpenia, zla a smrti, ktoré neprestávajú napriek toľkému pokroku? Ľudia potrebujú a chcú skutočné odpovede. A Cirkev ich ponúka. Mária ich ponúka svojim deťom.

Božie milosrdenstvo v poslaní Cirkvi

V Máriinom chválospeve Magnifikat sa oslavuje milosrdenstvo "z pokolenia na pokolenie". Cirkev (aj ja – aj ty) si hlbšie a presnejšie uvedomuje, že musí celou svojou činnosťou vydávať svedectvo o Božom milosrdenstve podľa náuky Starého i Nového zákona, najmä však samého Ježiša Krista a jeho apoštolov. Kto nám môže byť lepšou učiteľkou ako Mária? Ona bola aj stredom spoločenstva a učiteľkou apoštolov – pred Turícami, a asi aj potom. Ona jediná aj pod krížom vytrvala v súhlase s božím plánom, dôverovala svojmu Synovi, že vie, čo robí! Jej vieru, dôveru, lásku a súhlas oslavujeme v úcte jej Nepoškvrneného materinského srdca. Aby sme sa od nej učili láske a dôvere aj v nepochopiteľných okolnostiach.

Napokon keď Cirkev vyznáva milosrdenstvo a ostáva mu stále verná, má právo a povinnosť dovoľávať sa Božieho milosrdenstva, (Blažení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo.) vyzývať ho vo všetkých prípadoch fyzického a mravného zla a vo všetkých hrozbách, ktoré zatemňujú celú budúcnosť dnešného ľudstva. Cirkev vyznáva a ohlasuje Božie milosrdenstvo. Niektorí teológovia sú toho názoru, že milosrdenstvo je súhrnom Božích vlastností a dokonalostí, podáva o tom zvláštne dôkazy i Biblia, i tradícia, i celý život viery Božieho ľudu. Cirkev hlása Božie milosrdenstvo a z neho žije! A túto vieru, dôveru, lásku a súhlas s božím plánom Cirkev najmä vtedy vyznáva a uctieva Božie milosrdenstvo, keď sa utieka k Ježišovmu srdcu.

Preto nech je záverom tejto úvahy náš príklon, dôvera a úcta k svätým srdciam Ježiša a Márie. Amen.

Chod' a rob podobne!

MUŽ ZO SAMÁRIE!

Jeden z učiteľov Zákona chcel vyskúšať Ježiša a spýtal sa ho: Majstre, čo mám robiť, aby som zdedil večný život?" Ježiš mu odpovedal otázkou: Čo o tom hovorí Mojžišov zákon? Čo tam čítaš?" Znalec Písma mu zacitoval slová zo Zákona: Miluj Pána, svojho Boha, z celého srdca, z celej duše, celou silou i celým svojím rozumom a svojho blížneho miluj tak, ako miluješ seba samého!" Správne," povedal Ježiš. Konaj tak a budeš žiť."

Znalec Písma sa však ďalej pýtal: Ale kto je môj blížny?" Nato mu Ježiš vyrozprával tento príbeh: Istý muž sa uberal z Jeruzalema do Jericha. Cestou ho prepadli banditi, ukradli mu šaty aj peniaze, zbili ho a polomŕtveho ho nechali ležať pri ceste. Náhodou šiel tadiaľ kňaz, ale keď ho videl, zďaleka ho obišiel. Aj jeden chrámový sluha šiel okolo, ale ani ten mu neposkytol pomoc.

Napokon šiel tade aj jeden z opovrhovaných Samaritánov. Keď videl zraneného, prišlo mu ho nesmierne ľúto. Zabudol na starú nenávisť medzi Židmi a Samaritánmi, pristúpil k nemu, ošetril mu rany olejom a vínom, obviazal mu ich, vysadil ho na svojho oslíka, zaviezol do hostinca a tam sa oňho staral. Na druhý deň dal hostinskému dva strieborniaky a poprosil ho: Postaraj sa oňho, a ak ťa to bude viac stáť, doplatím ti, keď sa budem vracáť." „Čo myslíš," – spýtal sa Ježiš – „ktorý z tých troch mužov sa zachoval ako blížny k tomu úbožiakovi, čo ho prepadli banditi?"

„Ten, čo mu pomohol" – odpovedal učiteľ Zákona. „Tak teraz chod' a konaj podobne." – povedal mu Ježiš. Lk 10, 25-37

„Kto je môj blížny?" – nesprávne položená otázka! Komu som ja blížny? Kto má zo mňa úžitok? – tak to má znieť!

Ešte jeden moment si všimnime: Samaritán vrátil raneného nielen do života ošetrovaním, ale aj do ľudskej spoločnosti (dôstojnosti človeka) službou a peniazmi... Tento návrat ľudskej dôstojnosti sme už spomínali pri podobenstve o márnotrattom...

Ale poďme pekne postupne. Nie je to po prvýkrát, čo Ježiš opisuje správanie muža zo Samárie ako príkladné; muža, ktorého Židia považovali za cudzinca, kacíra. V tomto príbehu však tento detail nadobúda pre nás osobitný význam, pretože nám objasňuje, že milosrdenstvo nie je výlučnou výsadou nás kresťanov; dáva nám totiž príklad "zvonka", že potreby a túžby ľudí treba brať vážne: Majú prednosť pred našimi klerikálnymi predpismi.

Tým, že si Ježiš vybral človeka zo Samárie, ktorý v jeho príbehu zohral úlohu dobrého hrdinu, nám hovorí: na to, aby niekto praktizoval milosrdenstvo, nie je potrebné, aby zdieľal našu vieru. Jeho základ a opodstatnenie spočíva pred vierou – v hĺbke a zmysle ľudskej solidarity. Viera ju neignoruje, ale oceňuje ju a povyšuje na inú úroveň. S radosťou a vďačnosťou môžeme uznať často obdivuhodne prežívané milosrdenstvo mimo cirkvi, aj keď sa preň používajú iné termíny.

Spomeňme si len na "svetské" inštitúcie, ako sú Červený kríž, Emergency, Lekári bez hraníc a mnohé ďalšie humanitárne organizácie. (Albert Schweitzer a Lambaréné; Matka Tereza...) Zdá sa, že Ježiš vo svojej reči o poslednom súde (Mt 25) nerozlišuje medzi tými, ktorí v jeho mene konali skutky milosrdenstva, a tými, ktorí "len tak" krmili hladných a starali sa o chorých. Všetkým hovorí: "Toto ste mne urobili!"

Podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi má dnes novú aktuálnosť: Nie je zriedkavé, že naše cesty sú posiate ťažko zranenými ľuďmi, ktorí "padli medzi zbojníkov", obeťami bezohľadných chuligánov, ktorí nezodpovedným, agresívnym štýlom jazdy denne spôsobujú nehody so zraneniami a smrťou. Kňaz a levita sú tí, ktorí sa zdržiavajú poskytovania pomoci, pretože chcú mať svoj pokoj, nechcú si zašpiniť ruky ani strácať čas. Majú „vyššie“ povinnosti! Milosrdní Samaritáni sú tí, ktorí sa zastavia a pomôžu, sú to tí, ktorí nás všetkých na uliciach udržiavajú v bezpečí. Patrí im naša vďaka, aj keď ich pomáhame financovať platením niektorých zaslúžených pokút...

PLANÉTA PADLA MEDZI DRAVCE

Encyklika pápeža Františka o životnom prostredí 'Laudato si' nás posúva k ďalšiemu aktuálnemu pokračovaniu podobenstva o milosrdnom Samaritánovi. Samozrejme, Ježiš nemal na mysli práve toto, keď podobenstvo rozprával, ale v povahe jeho slov je, že sú "štrukturálne otvorené", aby v iných časoch a situáciách nadobudli nový význam a aby sa podľa toho odovzdávali.

Pápež František píše: "Násilie ľudského srdca zraneného hriechom sa prejavuje aj v príznakoch choroby, ktoré pozorujeme v pôde, vo vode, vo vzduchu a v živých bytostiach. Preto medzi najviac zanedbávané a zneužívané druhy patrí táto naša utláčaná a opustená zem, ktorá 'vzdychá a je v pôrodných bolestiach'... (Rim 8, 22)" (Laudato si; č. 2).

Svätý František z Assisi, na ktorého sa pápež vo svojej encyklike odvoláva, už dal stvoreniu akúsi "ľudskú tvár", keď všetko, čo Boh stvoril, nazval "bratom" alebo "sestrou": slnko, mesiac, zem.... Naša planéta je dnes skutočne ako človek, ktorý sa dostal medzi zlodejov a zostal polomŕtvý na ulici. Zničená, takmer smrteľne zranená, okradnutá o svoje najcennejšie statky: na mnohých miestach chýba voda, rastlinám a živočíchom hrozí vyhynutie. Mnohí prechádzajú okolo bez povšimnutia, akoby nič nevideli, alebo to nechávajú na iných, ktorí prídu neskôr, aby sa problémom zaoberali. Pápež sa svojím odvážnym odsúdením prejavil ako človek, ktorý sa stará o našu sestru, "matku Zem". Uvedomuje si dôležitý prínos vedcov a rôznych inštitúcií a skupín (aj nenáboženských), nasleduje Ježišovu líniu, keď vyhlasuje, aká cenná je angažovanosť "tých, ktorí sú ďaleko a cudzí", keď ide o problémy, ktoré sa týkajú celého ľudstva. Praktizujú milosrdenstvo, aj keď to tak nenazývajú, ba dokonca bez toho, aby o tom vedeli alebo premýšľali. Mimochodom, toto je najlepší spôsob, ako byť milosrdný. Aj pre nás.

Hlbší duchovný zmysel milosrdenstva nám Pán zvláštnym spôsobom zjavuje aj vtedy, keď človeka volá a povzbudzuje k "milosrdenstvu" voči svojmu ukrižovanému Synovi. Kristus nepotláča slobodu človeka, ale chce v nej vzbudiť lásku, ktorá nebude len výrazom akéhosi súcitu s trpiacim Synom človeka, ale v určitom zmysle naozaj "milosrdenstvom", ktoré každý z nás preukazuje Synovi večného Otca. (Nejde tu o nejaké citové vydieranie... Lásku naozaj súciti s trpiacimi – a prvým z nich je pre nás Ježiš, boží Syn.) Pohľad na Ježiša na kríži nám volá: Budeš sa snažiť žiť tak, aby moja bolesť za teba nebola márna? Už nemôžeš zmenšiť, eliminovať moju obeť, ale môžeš jej dať zmysel! Môžeš z nej čerpať a žiť. Tak bude mať zmysel! Či mohla byť v celom mesiašskom Kristovom diele a vo všetkých prejavoch milosrdenstva skrze kríž väčšia zachovaná a povýšená dôstojnosť človeka, ako keď on (človek), ktorý zakúsil milosrdenstvo, môže sám nejakým spôsobom "preukazovať milosrdenstvo"? Ježiš obnovil našu dôstojnosť božieho dieťaťa – základ ľudskej hodnoty. Dávajme tento dar ďalej – blížnym v milosrdenstve, sebe v pokání! Sviatosť pokánia, alebo zmierenia ponúka a urovnáva cestu každému, aj keď je obťažovaný veľkými hriechmi. V tejto sviatosti môže každý človek zvláštnym spôsobom zakúsiť milosrdenstvo, totiž tú lásku, ktorá je mocnejšia než hriech.

Ako dokonalosť nekonečného Boha, aj jeho milosrdenstvo je v sebe nekonečné. Preto je nekonečná a nevyčerpatelná Otcova vôľa ochotná prijať aj márnratných synov, ktorí sa vracajú do jeho domu. Taktiež je nekonečná i radosť a moc odpustenia, ktoré ustavične vyvierajú z podivuhodnej ceny Synovej obety. Nijaký ľudský hriech túto moc nemôže prevýšiť ani obmedziť. Obrátenie sa k Bohu spočíva v tom, že niekto objaví jeho milosrdenstvo, lásku, ktorej „Boh ostáva verný až do posledných dôsledkov: až po kríž, t.j. až po smrť a vzkriesenie svojho Syna. Obrátenie sa k Bohu je teda vždy výsledkom "nájdenia" Otca, ktorý je bohatý na milosrdenstvo.“

Preto je veľmi potrebné udržiavať milosrdnú lásku medzi tými, ktorí si blízko stoja: medzi manželmi, medzi rodičmi a deťmi, medzi priateľmi; nesmie však chýbať ani vo výchove, ani v pastorálnej činnosti.

Svet ľudí sa môže stávať "stále ľudskejším" iba vtedy, ak pre všetky vzájomné vzťahy, ktoré vyjadrujú jeho mravnú tvárnosť, zaistíme miesto a dobu odpúšťania, podľa evanjelia. Lebo odpustenie dokazuje, že vo svete jestvuje láska, ktorá je silnejšia než hriech.

Preto musí Cirkev do života vnášať tajomstvo milosrdenstva, ktoré bolo v najväčšom stupni zjavené v Ježišovi Kristovi. Pre všetkých ľudí je toto tajomstvo prameňom iného života. V mene tohto tajomstva nám Kristus káže, aby sme vždy odpúšťali. "Odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom". Vedomie, že všetci sú si navzájom dlžníkmi, súčasne povoláva ľudí utvoriť bratské spoločenstvo. Ak nebudeme dbať na túto náuku, čo nám ostane z akéhokoľvek humanistického usporiadania života a výchovy?

Odpustenie – a jeho prameň: milosrdenstvo – nikde v evanjeliu neznamená povolenosť voči zlu, voči pohoršeniu, voči utrpenej krivde alebo urážke. Podmienkou odpustenia je totiž v týchto prípadoch náprava zla a pohoršenia, náhrada za krivdu, odčinenie potupnej urážky. Základná štruktúra spravodlivosti sa teda vždy uplatňuje pri výkone milosrdenstva. Odpustenie totiž ukazuje, že okrem "zadosťučinenia" a "prímeria", ktoré je požiadavkou spravodlivosti, je potrebná aj láska, aby sa človek ukázal opravdivo ľudským. Podmienky spravodlivosti musia byť dokonale splnené, aby tvár lásky zažiarila v celej jasnosti. Už pri rozboře podobenstva o márnotratnom synovi bola zdôraznená myšlienka, že ten, kto odpúšťa, a ten, komu je odpustené, sa stretajú v určitom dôležitom bode, totiž v dôstojnosti, ktorá tvorí prirodzené dobro človeka; toto nesmie byť stratené; jeho potvrdenie alebo nájdenie je prameňom najväčšej radosti.

Ak sa neobnoví prirodzená dôstojnosť človeka – vid' podobenstvo – ani nie je správne hovoriť o milosrdenstve.

Premodlime si svoje postoje milosrdenstva – v očakávaní od Pána, vo vzrastu lásky voči Ježišovi, v našich vzťahoch k blíždym – a nie v poslednom rade voči sebe samému. Lebo aj tu platí: „Miluj blížneho svojho, ako seba samého!“ Amen.

HODNOTENIE ROKA - IMPULZY DO ÚSTRANIA:

- Prejdi si celý minulý rok a napíš si 3 udalosti, ktoré silno zasiahli tvoj život. (Rodina, práca, vzťah s Bohom, moje povolanie saleziána spolupracovníka)
- Skús si spomenúť na podnet(y), ktoré ťa oslovili na posledných duchovných cvičeniach. Ako sa to odrazilo v mojom konkrétnom živote a v tomto roku?
- Je nejaká myšlienka, slovo čo ma nesie celý rok?
- Prečo som tu?
- V akej situácii sa nachádzam?
- O akú milosť chcem prosiť?
- Snaž sa byť úprimný voči sebe.
- Nehľadaj výhovorky alebo ospravedlnenie. Neľutuj sa!
- Ak treba, pros o dar odpustenia.
- Čo bolo v mojom živote negatívne, alebo pozitívne, kam ma to posunulo?
- Čo som sa naučil/a tento rok?
- Akú túžbu mám vo svojom srdci?
- Túžim nasledujúci rok (alebo iné obdobie) na niečom vo svojom živote popracovať?
- Aké konkrétne predsavzatie do nasledujúceho obdobia si odnesiem z týchto duchovných cvičení?
- Za čo chcem Bohu ďakovať?
- Ako alebo čím chcem Boha chváliť?
- Celé toto hodnotenie skús vložiť do osobnej modlitby pred Pánom.

POZNÁMKY Z REFLEXIE:

